

INTERNACIA KULTURO

3

La mondo vin vokas

AŬSTRIO

Heinz Halik, St. Pölten—Spratzern, A. Hackerstr. 63, N. Österr., dez. interŝ. bildkartojn, jurnalojn ktp. Ĉiam respondos.

BELGIO

Francois Charles, 155 Rue Armand Vocquet, Farciennes, dez. kor. kun balkanlandaj s-anoj. Interŝ. poŝtkartojn il.

Homère Verfaillie, 35 Maria Doolaeghestraat, Diksmuide, pri geografio, historio, komerco aŭ industrio. Mi estas instruisto, 33-jara.

Bekrom Guillaume, str. Tolstoi 6, Anderlecht, kun ĉ. l. Respondas ĉiam.

BULGARIO

Ĵeko Kir. Obuŝtarov, Elhovo, dez. interŝ. poŝtmarkojn, poŝtkartojn. Certe respondas.

Pavel Nikolov, str. 8 Drujina 6, Tirnovo, serĉas gekorespondantojn. Certe respondas. La adreso validas ĉiam.

Vasil Ŝivaĉev, str. Pirotska 28, Burgas, kun ĉ. l., interŝ. pm. kaj il. pk.

Georgi Petkov Lazarov, Rajonno Injenerstvo, Burgas, kun ĉ. l.

Konstantin Tomanov. str. Bulair 50, Dupnica, dez. kor. kun rusoj, usonanoj, italoj kaj francoj. Skribu paralelan tekston en via nacia lingvo kaj en Esperanto.

Jani Dimitrov, str. N. Amerjka 90, Pleven, kun ĉiuj landoj.

Aleksandr Ivanov Kunev, selo Skalica, Jambolsko, kun ĉiuj landoj.

M. D. Metev, selo Nova Mahla, Gabrovsko, kun ĉiuj landoj,

S-ro Dimitr Stoev Kolev, selo Jordanovo, Harmanlijsko, studento, kun ĉ. l.

ĈEĤOSLOVAKIO

S-ro František Skalicky, U zemêp ustavu 8, Praha XIX, deziras interŝanĝi poŝtmarkojn kun bulgaroj.

FINLANDO

S-ro Aappo Kurikka, Kalmari, kun tutmondo, interŝanĝas pm., il. pk., il. jurnalojn k. a. Ĉiam respondas.

FRANCIO

S-ro Marien Meynot, 9 rue Notre-Dame, Montlucon (Allier), dez. kor. kun bulgara s-ano aŭ s-nino.

S-ro Licien Crignon, 15 rue de Dourges, Hénin-Liétard (Pas-de-Calais), 26-jara, deziras korespondi per leteroj, bildkartoj bele afrankitaj.

S-ro Jean Dubuc, Impasse d'Anvers, Rouen (Seine-Inférieure), kun balkanlandaj gesamideanoj.

Buorgade Charles, 8 rue d'Alsase, Thiers (Puy-de-Dôme).

K-do Yvon Verne, Ginasservis (Var), deziras kor. kun Sovjetio, aŭ kun balkanaj partizanoj. Ankaŭ interŝanĝas poŝtkartojn ilustritajn.

Ni malfermis kurson. Sendu leterojn, kartojn por helpi nin en nia propagando. Ni certe respondos. Paul Lecoeur, 11 rue de Mulhouse — Le mans (Sarthe).

HUNGARIO

Baká Laslzló, Debrecen, Kigyá u. 28.

S-ino Stefanio Hayden Naghy, Cukorgyár, Iapoŝvar.

Nia laboristа Esperanto-grupo ŝatus havi kontakton kun laboristoj-esperantistoj el Bulgario, Jugoslavio, Rumanio, Sovjet-Unio, Pollando, Ĉeĥoslovakio kaj Aŭstrio. Adreso: Johano Modra, Pestersèbet, Almos u. 51.

Sasvári Károly, Vĉ, Ambro u. 11.

JUGOSLAVIO

Juna s-ano volas korespondi kun ĉ. l. Bozidar Jurjeviĉ, Vibniĉka 35, Zagreb.

Studento de elektrotekniko dez. kor. pri elektro- kaj radiotekniko kaj pri ĉiuj natursciencoj. Adreso: Lednicki Josip, Kaĉiĉeva 26, Tehniĉki fakultet, Zagreb.

S-ano Boris Klakoĉar, Senjska ul. 21, Karlovac, petas kontaktigon kun s-ano Venelin Ĉehlarov el Razgrad!

KOLUMBIO

S-ro Ildefonso Nunez, Carma M. D. n-ro 19—41, Cali, Via New York, deziras korespondi per pk. il. kaj let. kun bulgaraj kaj rumanaj ges-anoj.

NEDERLANDO

K-dino B. Brillislijper, str. v. d. Helsț plein 11-I, Amsterdam, dez. kor.

22- jara ekonomistudento volas regule korespondi pri arto. naturo ktp., interŝanĝi il. pk. Nepre respondas. W. Derks, Leenherenstraat 24, Tilburg.

K-do G. Selhorst, Burgm. Pecchlaan, dez. kor. pri ĉ. t.

Anton Huber, Gedempte Sloot 48, Den Haag, 17-jara knabo, deziras korespondi kun knabino de la sama aĝo.

Kvar amikoj, 13, 14, 14 kaj 15-jaraj, deziras kor. kun kvar knaboj, kiuj ankaŭ estas amikoj. W. Marsman, Beuningenstraat 114—III, Amsterdam—W.

K. Kruikemevi, Fagelstraat 25—III, Amsterdam—W.

C. v. Olffen, Boschen Lommerweg 57-I, Amsterdam.

J. J. Koopman, Julianastraat 54, Halfweg (N. H.), poŝtisto, pri ĉiu temo; ne estas filatelisto.

G. H. Zuidinga, Ceramplein 9—I, Amsterdam—O, dez. kor. per pk. il. kaj interŝanĝi pm.

Il. Plat, Aalstraat 3, Volendam, deziras korespondi.

T. v. Scheepen, Kamperfoeliestraat 235, Den Haag, pri Esperanta literaturo, lingvajoj ktp.

L. Everaarts, kompostisto, de Ruyterstraat 58, Zwolle, kun ĉ. l. pri ĉ. t. Respondo garantiata.

T. Schoffelmeer, Bern. Zweerstlaan 65, Arnhem, kun ĉiuj landoj.

S-ro C. Albers, Prinsesseweg 63-a, Groningen, kun balkanlandanoj.

Kiu samideano bonvolus sendi al mi bildkartojn montrantajn stacidomojn? Mi rekompencos per kartoj laŭdezire. H. Hoen, sekretario de Fervojista Esperantista grupo, Madurastraat 71—I, Amsterdam—O.

S-nino Roosje Köhler — v. Ghelder, aktorino, Mauritslaan 17, Rijswijk, Z. H., deziras korespondi kun bulgara s-nino pri ĉ. t., per il. pk. kaj let.

C. de Steur, Twentstr. 137, Den Haag, 16-jara, dez. kor. kun samaĝa knabino.

Burgerbrug (NH), A. 95, C. Rens, 25-jara kamparano, kun ĉ. l. Certe respondos.

S-ro René Alexander Wierlinga, Konigin Emmakade 167. Hago, dez. kor. kun ĉ. l. persono de ĉ. 20 jaroj, pri ĉ. t. Certe respondos.

NOVZELANDO

S-ino Beth Batenburg, 153 Coutts St. Kilburnie, Wellington.

S-ro Wm. Thompkins, Beeville, R. D. Taupiri. (Komencanto).

Ross Robbins. 76 Koromiko Rd., Gonville, Wanganui. (Hortikulturo kaj botaniko. Studento).

F-ino M. P. Turner, Flat C., Whitehall, Boulcott St., Wellington, (Lernantino. Vojaĝado kaj ĝeneralaj temoj).

Wm. Wrack, 42 Hinemoa Ave., Devonport, Auckland № 1. (23 jaraĝa. Librotenado, kooperativo, sporto, kutimoj ktp.).

Cyril Phillips, 29 Baroda St., Khandallah, Wellington N5. (Internaciaj rilatoj, libroj ktp. Volas interŝanĝi semojn).

Jack Murray, 47 Nevay Rd., Miramar, Wellington E5. (19 jaraĝa studento. Poezio, muziko, sportoj, historio).

F-ino F. Robinson, 5 Queen's Ave., Balmoral, Auckland S2. (40 jaraĝa librotenistino. Poŝtmarkoj, bildkartoj, folkloro).

S-ino Y. M. Canty, 76 Ponsonby Rd., Auckland W. 1. (Geografio, vojaĝado).

L. J. Donald, 84 Summer St., Ponsonby, Auckland. (Sporto, mondaferoj).

Jozefo Ivecivic, 6 Sity Rd., Auckland. (Mondaferoj, turismo, naturo, filologio).

B. Adams, 58 Mountain View Rd., Morningside, Auckland.

F-ino Joan Rogerson, 17 Mysore St.. Ngaio, Wellington N4. (Stenografistino. Muziko, libroj, poŝtmarkoj, kutimoj).

J. Townley, Seaclif, Otago.

Clarence Chitty, Stoney Creek Rd., Kaukapakapa, N. Auckland. (Bovinfarmisto. Poŝtmarkoj).

G. M. Smythe, 155 May's Rd., Papanui, Christchurch.

A. N. Meehan, Maroa, via Putaruru, Auckland. (29-jara, inĝeniero en vapora segejo. Sporto, industrio, politiko).

Alf. Turketo, P. O. Onerahi, Whangarei. (Sporto, politiko).

Brendon Klark, R. D. Makarau, via Kaukapakapa, Northland. (42-jara, instruisto). Volas interŝanĝi albumojn de: klasverkajoj, foliospecimenoj, floroj, bildoj pri la lando, naciaj kantoj, esperantaj tezoj de la infanoj ktp., kun aliaj lernejoj, kie la infanoj lernas Esperanton; kaj korespondi kun poeziamantoj, kiuj penas traduki en Esperanton naciajn poemojn. Vidu liajn artikolojn en Esperanto Internacia).

J. Hanna, ĉe H. H. Hooper, R. D. Makarau, via Kaukapakapa, Northland. (19-ajra, farmhelpisto. Skoltoj).

Infanoj: Leah Clark (13-jara knabino), Fay Hooper 12 j. knabino); Ron Hooper (12 j. knabo); Elaine Hooper (9 j. knabino); Lois Hooper (10 j. knabino); Coralie Clark (10 j. knabino); Ralph Adams, (10 j. knabo); Ted Dunn (10 j. knabo). Ĉiuj volas interŝanĝi poŝtmarkojn kaj bildkartojn. Ĉiuj ĉe la sama adreso, kiel s-ro Brendon Clark.

Rim. de Red. Aliaj gazetoj bonvolu represi la adresojn el Novzelando.

PORTUGALIO

S-ro Joao Mendonca, Rua Miguel Bombarda, 15—2—o Dt—o Barreiro, kun balkanlandaj esperantistoj.

José Mùrias, Rua—do Alecrim 47—3—o, Lisboa, kun balkanlanda s-ano aŭ s-anino.

RUMANIO

Materny Ilona, Oradea-mare, str. B. Delavrancea 24, kun ĉ. l.

Dionisio Vanya, Oradea-mare, str. D. T Vladimiresku 12, kun ĉ. l.

INTERNACIA KULTURO

KULTURA REVUO DE BALKANLANDAJ ESPERANTO-ASOCIOJ

DUA JARO — ADRESO: STR. „GRAF IGNATIEF" 2, SOFIA — BULGARIO

NOVEMBRO 1946

NUMERO 3

D-ro Ivo Lapenna

NEŬTRALECO KAJ „NEŬTRALECO"

En aprilo de la jaro 1937, do antaŭ preskaŭ dek jaroj, aperis en la tiama organo de Jugoslavia Esperanto-movado „La Suda Stelo" artikolo sub la titolo „La malneŭtrala neŭtraleco". En ĝi, interalie, mi skribis: „Bedaŭrinde tro ofte okazas, ke la vera neŭtraleco, sur kiu devus baziĝi la vivo de ĉiuj niaj organizoj, estas malĝuste komprenata kaj, ĉu pro nescio ĉu pro malbona intenco, ankaŭ misuzata."

Tiujn ĉi vortojn mi citis, ĉar — denove bedaŭrinde — ili ankoraŭ ĉiam aktualas.

Pri kio, do, temas?

En la rezolucio de la Unua Balkana Esperanto-konferenco, okazinta la 26-an de aŭgusto 1946. en Asenovgrad, oni esprimas la opinion ke la ideologio kaj praktika agado de niaj internaciaj organizaĵoj IEL kaj UEA estis nekonsekvence demokrataj, ĉar ili havis pasivan, neŭtralan sintenon rilate al faŝismo kaj reakcio. Samtempe oni akcentas la esperon, ke tiu ĉi sinteno estos ŝanĝita.

Kvankam mi persone ne ĉeestis la konferencon, tamen mi subskribas per mia plena nomo la rezolucion. Kiel komitatano kaj estrarano de IEL mi publike asertas, ke fakte IEL (tute same kiel UEA, cetere) faris absolute nenion por helpi la lukton de la homaro kontraŭ la plej granda atenco al libereco, minacata de la nazifaŝismo. IEL eĉ ne tiam levis sian voĉon, kiam la Esperantismo estis persekutata kaj malpermesata de la faŝistaj kaj duonfaŝistaj registaroj, kiam la geesperantistoj estis arestataj, malliberigataj en koncentrejoj, buĉataj kaj venenigataj nur tial ĉar ili parolis la Internacian Lingvon kaj kredis je homeco. Tiun ĉi malaprobindan sintenon ni devas danki ne al la geesperantistoj, ne al la membroj de ambaŭ citítaj organizaĵoj, eĉ ne al ĉiuj komitatanoj kaj estraranoj, sed nur al tiuj el ili, kiuj per sia miskomprenata „neŭtraleco" malebligis ĉiun ajn provon ekmovi ankaŭ niajn internaciajn organizaĵojn en la sole dignan direkton de la kontraŭfaŝisma batalo.

La rezolucio de la Balkana Esperanto-konferenco bonege ekehis en ĉiuj landoj. Tion pruvas la amaso da leteroj ĉiutage ricevataj. Tamen troviĝis ankaŭ personoj, kiuj ĝin ne aprobis. Inter ili estas s. M. S., kies artikolo „Neŭtraleco" estas publikigita en la novembra n-ro de Esperanto Internacia. Konsiderante ke en la artikolo oni parolas en pluralo („ni ne volas... nia sinteno..." ktp.), ke ĝi aperis kiel fruntartikolo de la oficiala organo de IEL kaj ke oni parolas iamaniere en la nomo de la estraro, (kvankam — parenteze dirite — nek s. M. S. estas estrarano nek oni konsiliĝis kun la estraro antaŭ ol ĝin aperigi), oni povus ricevi la impreson ke ĝi esprimas ne la privatan opinion de la verkinto, sed la hodiaŭan oficialan starpunkton de la organizaĵo mem, de ĝiaj komitato kaj estraro, de ĝiaj membroj. Tial mi ne povas ne respondi al la aŭtoro de „Neŭtraleco".

Unue pri demokratio. Al la artikolverkinto (denove „al ni...) ŝajnas „ke la vera koncepto de demokrateco havas nenion komunan kun la ideoj esprimitaj de niaj balkanaj amikoj." Kial?, oni prave demandos. Tial, ĉar „niaj balkanaj samideanoj kurioze interpretas la vorton demokrata... kaj en la lasta tempo oni inklinas uzi tiun vorton ne laŭ ĝia vera signifo, sed laŭ signifoj **proleta, klasbatala, laborista k. s.**" *(substrekis M. S.). Por la aŭtoro tio ne estas ĝusta, ĉar „demokrateco mem ne havas rilaton kun partio aŭ klaso, sed rilatas al sistemo de regado." Dezirante pliklarigi sian koncepton pri demokratio, la verkinto donas jenan ekzemplon: reakcia politika partio, kiu sukcesis persvadi la plimulton de la popolo subteni ĝin, estas — li diras — demokrate elektita. Sic! Ĝuste tiu trafa ekzemplo lasas senduba la koncepton, kiun s. M. S. donas al la vorto „demokrata".*

Mi, kompreneble, ne deziras kaj ne povas en unu mallonga artikolo precize difini la koncepton pri demokratio, des pli ke — ŝajne — oni devas komenci de la plej elementaj perceptoj, de ĝia pure lingva senco. Demokratio, etimologie, signifas: regado de popolo. Pri demokratia sistemo oni, do, povas paroli nur tiam, kiam la popolo havas la potencon en siaj manoj. Tio estas la esenco. La principo de plimulto, kiun s. M. S. fakte identigas kun la koncepto mem de demokratio, estas nur unu **formala metodo** *— kelkfoje ne tro perfekta — por palpi la pulson, por eltrovi la opinion de la koncerna kolektivo: popolo, organizaĵo, socia grupiĝo aŭ eĉ — rabista bando. Tiu metodo ne estas absolute kaj senkondiĉe demokrata, sed nur relativa, t. e. en la kadro de certaj fundamentaj demokrataj principoj, pri kiuj per nenia plimulto — nek*

per simpla nek per kvalifikita — oni povas decidi. ***Ekster tiu kadro ĝi estas maldemokrata.***

Sendube, oni ne rajtas fermi la okulojn antaŭ la realaĵo. Ekzistas hodiaŭ du fundamentaj tipoj de demokratio: unu, kiu nur formale proklamas certajn principojn (libereco de preso, de kunvenado, de konscienco ktp.), kaj la alia, kiu donas ankaŭ la necesajn materiajn rimedojn por praktike efektivigi ilin. Flankenlasante la demandon kiu el la du sistemoj pli bone respondas al la interesoj de la larĝaj popoltavoloj kaj kiu, sekve, estas pli demokrateca, tamen estas certe ke — malgraŭ la multaj kaj gravaj kvantaj kaj kvalitaj diferencoj — inter ili troviĝas ankaŭ kelkaj komunaj punktoj. Ili estas: egaleco de ĉiuj nacioj kaj de ĉiuj homoj; estimado de la homaj rajtoj kaj elementaj liberecoj por ĉiuj, senkonsidere al ilia sekso aŭ al iliaj rasa, nacia, religia aŭ lingva apartenoj. ***Tiu ĉi minimumo, ĝenerale akceptita en la tuta mondo, estas — por hodiaŭ ankoraŭ en la dirita kadro — la nediskutebla bazo, la materia esenco de demokratio.*** *Kiel tia, ĝi estas solene proklamita ankaŭ en la Ĉarto de Unuiĝintaj Nacioj, la nova konstitucio de la liberecama mondo. Tiamaniere ĝi fariĝis eĉ leĝo internacia.*

Espereble nun klaras: pri tiu minimumo oni povas en neniu lando, en neniu organizaĵo, en neniu socia grupiĝo decidadi per kia ajn plimulto. Ĉiu provo praktike detrui la supreciitajn fundamentojn de demokratio, eĉ havante la apogon de la plej granda plimulto, ***signifas atencon kontraŭ la esenco mem de demokratio, do estas maldemokrata.***

Ni prenu la klasikan ekzemplon de s. S. M. Se tiu lia fama „reakcia partio, kiu sukcesis... ktp." estus elektita eĉ per ĉiuj voĉoj de la koncerna popolo, tamen ĝi estus maldemokrata, ĉar ĝiaj faktaj agado kaj ideologio (malegaleco, manko de libereco) kontraŭas al la koncepto mem de demokratio. Pri tio, mi kredas, ne povas esti diskuto. Aŭ, eble, tamen jes! Eble troviĝas persono, nomanta sin demokrato, kiu asertos ke unu popolo rajtas per „plimulto" decidi pri sklavigo aŭ mortigo de la malplimulto, aŭ pri la ekstermo de unu rasa, religia, nacia, lingva grupo? Ĉu, ekzemple, s. M. S. konsentus ke per „plimulto" iu kongreso aŭ konferenco decidu — ni diru — ke unu parto de lia lando estu fortranĉita kaj donita al alia, aŭ ke simple lia nacio estu detruita?! Certe ne! Kaj ĝuste al tiaj konsekvencoj oni venas, se oni konsideras la demokration kiel pure formalan koncepton, identan al principo de plimulto; se oni miksas la materian esencon kun la formala metodo. Por fini: ***la principo de plimulto estas demokrata nur en la limoj de la ĝenerale akceptita minimuma enhavo de demokratio, t. e. nur en la okazo, se ĝi ne kontraŭas al la esenco mem de demokratio.***

Sed ni revenu al la temo!

Antaŭ ĉio estas necese rimarkigi, ke la rezolucio de la Balkana Esperanto-konferenco tute ne parolas pri la du specoj de demokratio. Ankoraŭ malpli ĝi pretendas, ke unu el la du sistemoj estas „vera", kiel — sufiĉe tromemfide, cetere! — opinias s. M. S. pri la sia. Ĝi absolute ne donas al la vorto demokratio la signifon de „proleta, klasbatala, laborista ktp." Tio estas tute simpla elpensaĵo — ne tro demokrata, cetere! — de s. M. S. La rezolucio, kontraŭe, diras laŭvorte, ke la ideologio kaj praktika agado de la du organizaĵoj (IEL kaj UEA) estis ***„nekonsekvence demokrataj".*** *Ĝi, do, akceptas kiel fakton la demokratecon de IEL kaj ĝi nur riproĉas, ke tiu demokrateco estis* ***nekonsekvenca.*** *Samtempe ĝi tuj klarigas ankaŭ la kialon de tia takso:* ***pro la pasiva, neŭtrala rilato al faŝismo kaj reakcio.***

Estas pli ol klare el tiuj citaĵoj kian sencon donas la rezolucio al la vorto demokratio. Temas ĝuste pri ĝia plej larĝa signifo, pri tiu minimumo supre priparolita. Nazifaŝismo kaj reakcio, bazita sur rasismo kaj malegaleco, identas al nuligo de demokratio kiel tia. ***Esti neŭtrala, pasiva rilate al faŝismo kaj reakcio signifas — plej milde dirite — esti nekonsekvence demokrata.***

La interpreto, do, de la vorto demokrata en la rezolucio ne nur ne estas „kurioza", kiel opinias s. M. S., sed ĝi harmonias kun la minimuma enhavo, kiun hodiaŭ donas al la koncepto pri demokratio ĉiuj demokrataj popoloj, senkonsidere al iliaj ekonomia, socia kaj politika sistemoj. Eĉ pli: ĝi plene akordiĝas kun la fundamentaj principoj, sur kiuj kuŝas la organizaĵo de UN.

Ĝuste konsiderante la universalecon de nia demokrata Esperanto-movado, la interpreto de la vorto „demokrata" en la rezolucio estas tiom larĝa, ke ĝi — laŭ mia opinio — estas ne nur akceptebla, sed akceptenda por ĉiu esperantisto en la mondo. Mi, nome, estas konvinkita, ke inter la esperantistoj ne ekzistas faŝistoj! Kaj, se tiaj, hazarde, tamen ekzistus, ***por ili ne estas loko en niaj demokrataj organizaĵoj.***

Kaj nun al la konkreta problemo pri neŭtraleco.

En la fruntartikolo de Esperanto Internacia oni skribas, ke la „Estraro de IEL ne havas mandaton de la membroj, ke la organizaĵo sin okupu pri iuj politikaj okazaĵoj en kiu ajn parto de la mondo." Tial ĝi ne povas sin okupi pri „kontraŭfaŝismo kaj reakcio" — diras la aŭtoro. Kaj iom pli poste: „IEL estas demokrata organizaĵo, sed neŭtrala". Unue, la Estraro fakte ne ricevis mandaton okupi sin pri politikaj aferoj. Konsentite. Sed la Estraro kaj Komitato de IEL devas zorgi pri la progreso de la Internacia Lingvo kaj pri la defendo de Esperantismo. La nazifaŝismo estis la plej granda malamiko de Esperanto jam antaŭ la milito. Ĝi detruis niajn organizaĵojn, ĝi ruinigis aŭ ŝtelis nian havaĵon, ĝi persekutis niajn homojn kien ajn ĝi venis. Cedante, ke eble iuj personoj povas esti neŭtralaj rilate al diversaj opinioj, sintenoj aŭ agoj ne koncernantaj ilin, oni tamen ne povas resti neŭtrala estante direkte tuŝita. Se, ekzemple, du domoj interbatiĝas, la tria — neinteresita aŭ malkuraĝa — povas eble esti neŭtrala. Sed se oni batas lin, al mi ŝajnas ke li tamen ne restos neŭtrala. Ne defendi sin estante atakata estas pli ol malsaĝe! Tio estas malinda! Kaj niaj oficialaj internaciaj organizaĵoj kondutis — vole nevole — precize tiel! Certe ne pro emo al faŝismo. Plej verŝajne pro nesufiĉa kuraĝo sub la ŝirmo de „neŭtraleco"! Sed la fakto restas fakto. Ĝin nei aŭ ne vidi — ne eblas. Eĉ malutilus! La malbonon oni devas rimarki por ĝin eviti en la estonteco!

Due, ***nazifaŝismo ne estas politika partio. Ĝi estas krima aperaĵo en vera, jura senco de l' vorto.*** *Post la verdikto de Nürnberg tio ne plu estas diskutebla. Se antaŭ la milito kelkaj blinduloj ne povis vidi la kriman esencon de la nazifa-*

ŝismo, hodiaŭ, post ĉiuj sennombraj ĝiaj krimoj tra la tuta mondo, eĉ la blindeco ne povas pardonigi ilin.

Esti neŭtrala rilate la politikajn partiojn — IEL povas kaj devas laŭ sia statuto. Pri tio ne temas. ***Sed esti neŭtrala rilate la krimon, signifas — en la konkreta okazo certe neintence — solidariĝi kun la krimulo, signifas, fakte, helpi lin kaj lian kriman agadon.*** *Tial, nomi la faŝismon „politika partio“ por pravigi la „neŭtralecon“ kaj aperigi tion en unu gazeto de demokrata organizaĵo en la jaro 1946 signifas — certe denove senintence — provoki la paciencon de ĉiuj, kiuj sur siaj dorsoj spertis la metodojn de tiu „politika partio“.*

En la nomo de kvindek procentoj de la tuta jugoslava esperantistaro, pereintaj kiel viktimoj de la faŝismo; en la nomo de miloj kaj miloj da gesamideanoj kies kadavroj putriĝas en ĉiuj landoj de l' mondo, falintaj por la libereco kaj progreso; en la nomo de dekoj da milionoj da homoj, donintaj sian vivon por defendi la lumon kontraŭ la mallumo — mi ne povas ne aŭdigi mian voĉon.

Sed ni — mi kaj la samopiniantoj — ne volas resti nur ĉe sterilaj protestoj. Per ĉiuj niaj modestaj fortoj, restante fidelaj al la altaj idealoj de D-ro Zamenhof, ni batalos en la kadro de nia organizita tutmonda movado por plibonigi tiun ĉi staton, por alporti iom da lumo en la idean ĥaoson, kiu ankoraŭ regas tie ĉi kaj tie. Ni estas konvinkitaj, ke la esperantistaro komprenos nin kaj sekvos nian vojon bone distingante la veran neŭtralecon de la pseŭdoneŭtraleco. Ĉar, kiel oni vidas, ekzistas neŭtraleco kaj „neŭtraleco“. La unuan ni akceptas kiel unu el la fundamentaj principoj de nia tutmonda organizaĵo. La duan ni plej energie forĵetas kiel malkuraĝan, malindan kaj danĝeran trompon de si mem kaj de la aliaj.

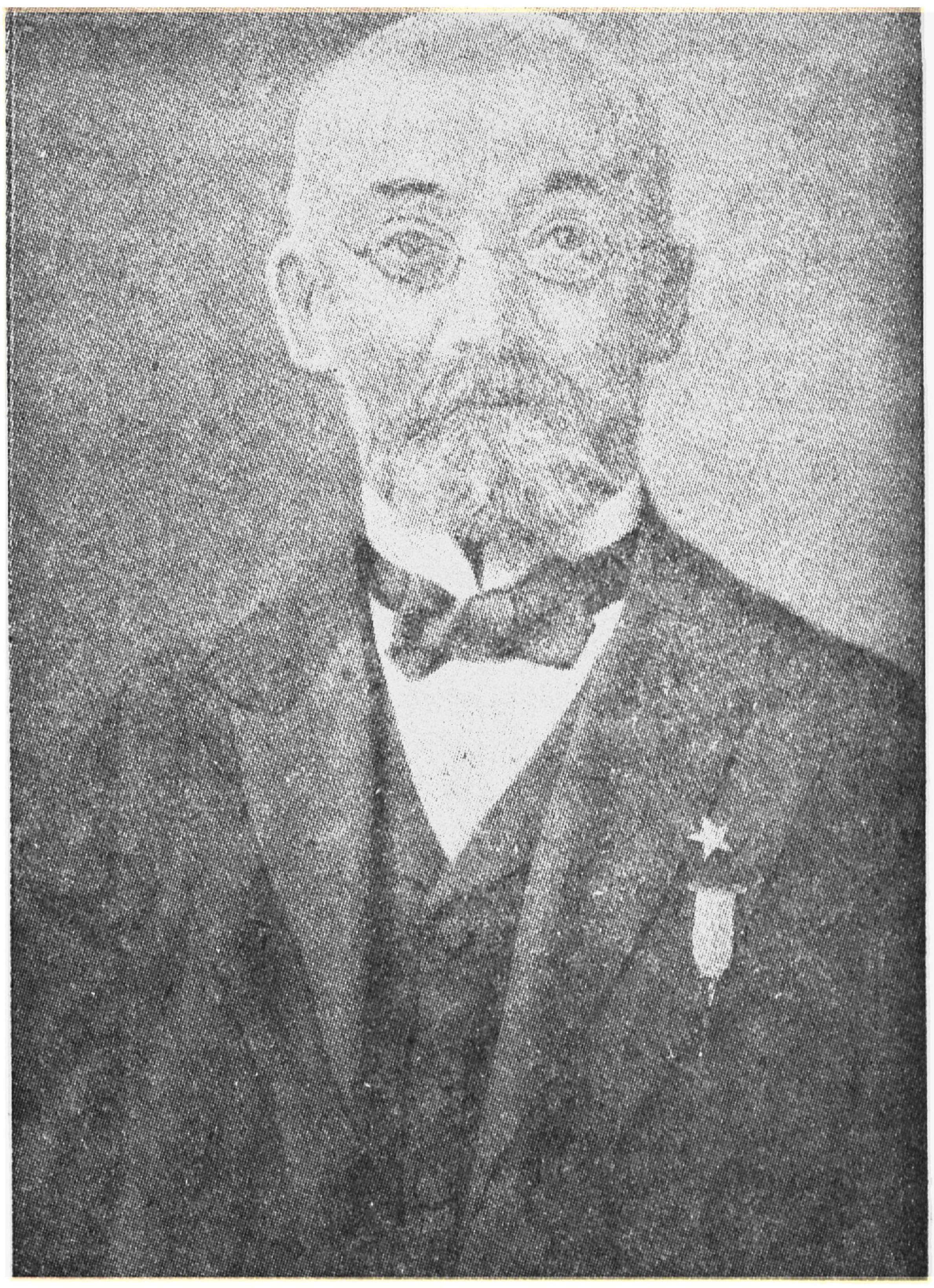
Vortoj, eble, iom akraj! Sed sinceraj kaj eltiritaj el profundo de ĉagrenita koro. Espereble ili estos komprenataj tiel bonintence kiel ili estas eldiritaj.

D-ro Ivo Lapenna

Tomboj de pafmortigitaj batalantoj en Istrio (Jugoslavio)

LA VOJO — de ZAMENHOF

Tra densa mallumo briletas la celo,
al kiu kuraĝe ni iras.
Simile al stelo en nokta ĉielo,
al ni la direkton ĝi diras.
Kaj nin ne timigas la noktaj fantomoj,
nek batoj de l' sorto, nek mokoj de l' homoj,
ĉar klara kaj rekta kaj tre difinita
ĝi estas — la voj' elektita.

> ***Nur rekte, kuraĝe kaj ne flankiĝante***
> ***ni iru la vojon celitan!***
> ***Eĉ guto malgranda, konstante frapante,***
> ***traboras la monton granitan.***
> ***L' espero, l' obstino kaj la pacienco,***
> ***jen estas la signoj per kies potenco***
> ***ni paŝo post paŝo, post longa laboro,***
> ***atingos la celon en gloro.***

Ni semas kaj semas, neniam laciĝas,
pri l' tempoj estontaj pensante.
Cent semoj perdiĝas, mil semoj perdiĝas,
ni semas kaj semas konstante.
„Ho, ĉesu!“ mokante la homoj admonas, —
„Ne ĉesu, ne ĉesu!“ en kor' al ni sonas:
„Obstine antaŭen! La nepoj vin benos,
se vi pacience eltenos“.

> ***Se longa sekeco aŭ ventoj subitaj***
> ***velkantajn foliojn deŝiras,***
> ***ni dankas la venton, kaj, repurigitaj***
> ***ni forton pli freŝan akiras.***
> ***Ne mortos jam nia bravega anaro,***
> ***ĝin jam ne timigas la vento, nek staro,***
> ***obstine ĝi paŝas, provita, hardita,***
> ***al cel' unu fojon signita!***

Nur rekte, kuraĝe kaj ne flankiĝante
ni iru la vojon celitan!
Eĉ guto malgranda, konstante frapante,
traboras la monton granitan.
L' espero, l' obstino kaj la pacienco, —
jen estas la signoj, per kies potenco
ni paŝo post paŝo, post longa laboro,
atingos la celon en gloro.

Sandor Gergely

LA GARDOSTARANTO

La gardostaranto staras antaŭ la pordego. Lia pafilo estas surŝultre, liaj manoj sur la rimeno de la pafilo kaj liaj okuloj rigardas al la foro. Li havas bluajn okulojn kaj junan vizaĝon. Ĉu junan? Infanvizaĝon. Lia ondeca, blonde-bruna hararo apenaŭ havas lokon sub la ĉapo kaj ĝi elrigardas al lia frunto, super kiu kuras liaj brovoj. Ĉu li estas gardostaranto? Jes, li estas gardostaranto kun armilo, kiun per sola movo li povas deŝultrigi, se bezone. Sed nun kien miras liaj okuloj? Sur la aleaj arboj. Sur la arbokronoj kliniĝantaj en la venteto ne estas nestoj de birdoj. La aero estas oreca pro la blua ĉielo. Estas nenio por gardi...

La gardostaranto ne miras. La gardostaranto estas malgaja. Li mordas la lipojn kaj liaj nazloboj ektremas. Kaj en la kavoj de liaj okuloj videblas stranga brilo.

— Kio al vi, kamarado?

Liaj okuloj rigardantaj la ĉielon nun direktiĝas al la tero.

— De kiu vi lernis la rusan lingvon? — li demandas suspekte. — Kion vi volas?

— Mi volas nenion. Eĉ eniri mi ne volas. Mi nur demandis, kio okazis al vi?

— Iru for, — li diras mallaŭte, rifuze.

Sur la trotuaro patrinoj ŝovas infanveturilojn. En la veturiloj kuŝas nudaj infanoj. La suno brunigis iliajn korpetojn. La etaj homoj kriadas, ili estas gajaj. La gardostaranto alrigardas jen tiun, jen aliun, lia manplato tenanta la pafilrimenon sinforgese malfermiĝas. Ĝi ŝatus karesi.

D. Moga — Infanoj

— Ho, vi... — li diras, — ho, vi... — kaj subite li tiel laŭte ekridas, ke unu el la nudaj beboj glitigas sian fingron el la buŝo. Pro tio eĉ pli gajiĝas la ruso. Li ĉirkaŭrigardas, li vidas neniun, do li riskas movon ne decan al gardostaranto: li enpoŝigas la manon, elprenas cigaredujon kaj malfermas ĝin:

— Prenu kaj bruligu ĝin, — li diras al mi.

Li mem nun ne rajtas fumi. Dumpostene ne eblas. Mi elblovas la fumon kaj denove demandas:

— Kio al vi, kamarado? Nun jam vi povas diri.

— Ho, eĉ ne demandu. Terure. Mia patrineto skribis al mi — super lia koro estas poŝo: li elprenas paperon kaj komencas legi: — Bonan tagon, kolombeto. Mi estas sana. Ankaŭ Vanja, Vasilij, Tanjka estas sanaj. Sed kiel vi fartas, kolombeto mia? Knabeto, jam pasis pli ol tri jaroj, de kiam vi foriris! Nia fiero, al la militkampo vokis vin la patrio kaj vi ankoraŭ ĉiam estas en malproksimo, ĉe la Danubo. Kiel damnita loko estas tiu Danubo, ke ĝi ne forpermesas vin! Infero povas esti tiu loko, ke ĝi enprofundigis ok fierojn, esperojn de nia vilaĝo, kiuj iris kun vi! Mia infaneto, kolombeto, tiuj ok herooj mortis, ili neniam revenos. Dekkvar vi iris dum la sama tago, kiam nia Stalin sendis la sciigon. Kvin jam venis hejmen, nur vi ankoraŭ ne. Ĉu vi ne havas piedojn, mia dolĉa fileto, ĉu oni forpafis viajn flugilojn, mia birdeto? Ĉu pro tio vi ne venas? Vi ne volas malĝojigi vian patrineton. Venu nur, venu, mi prenos vin en miajn brakojn, mi banos vin en bona varma akvo, mi sanigos viajn piedojn, nur venu, mia kara, en kia ajn stato... — li reenpoŝigas la leteron.

— Ĉu vi aŭdis, kion skribas mia patrineto? Ke mi ne havas piedojn. Ĉu vi scias, kiel tio povas al ŝi dolori? Ĉu vi povas tion kompreni? Tion vi hungaroj eĉ kompreni ne povas. Vi promenas ĉi tie, jen rigardu al tiu benko, kiel tiuj knabo kaj knabino kisas unu la alian. Ĉu vi scias, kial tio estas ebla? Ĉar mi kaj la aliaj el mia vilaĝo, el kiuj ok mortis ĉi tie en Budapeŝto, liberigis ilin. Tiuj ĉi belegaj beboj tial povas ridi tiel bele, libere, ĉar dum tiom longa tempo ni oferis nin por ili. Eĉ kompreni vi ne povas tion. Mia patrineto ploras en la Uralo kaj ĉi tie vi rigardas min, kvazaŭ mi estus via malamiko. Eĉ ne respondu, kamarado, mi vidas sur la okuloj, kiom da malbonaj homoj troviĝas inter vi. El ni mortis multaj, por ke vi povu vivi libere kaj mia kompatinda patrineto kredas, ke pro tio mi ne iras hejmen, ĉar mi ne havas piedojn. Sed vi, vi... rigardu min alimaniere, se vi estas homoj.

— Kia estas via nomo, amiko?

— Pjotr Ivanoviĉ.

— Ĉu vi volas manpremi kun mi?

Li ĉirkaŭrigardas. Neniu superulo estas en la proksimo, kiu povus lin riproĉi pro la nesoldata konduto. Li manpremas kun mi kaj poste kisas mian buŝon. Poste li ŝerce dorsobatas min per sia libera maldekstra mano.

— Iru for, iru for... Diru al viaj hungaraj fratoj, ke ili rigardu nin alimaniere. Nu!

Nun jam fiere li rigardas en la sunon. Tiel forte li ekprenas la rimenon de la pafilo, ke la pafiltubo komencas danci sur lia ŝultro.

El la hungara: *Ladislao Somlai (Spierer)*

Mi estis en Bulgario

Malofte okazis al mi, ke mi revenu kun impresoj pli fajranimigaj, ol nun, post la vojaĝo farita en Bulgario.

Mi ne asertas tion el sento de ĝentileco aŭ pro motivoj de politika oportuneco. La realaĵo imponiĝis al mi rekte — dum preskaŭ du semajnoj da restado en la najbara lando — per kontakto kun lokoj kaj homoj, alveninte al tiu kontakto sen oficiala aranĝo, kiu plej ofte falsigas la akiritajn impresojn.

Por respekti la veron, mi devas diri, ke longtempe insida propagando prezentadis al ni la landon kaj najbaran popolon en ne tro favoraj koloroj. En tiaj „prezentadoj" ne mankis fortaj opinioj, kiel: „primitiva popolo", „lando malsprita" ktp. Certaj verkistoj, el iliaj malproksimaj kabinetoj, faris la saman kalumnian laboron — iuj pro kompleta nescio, aliaj pro evidenta malsincereco.

Mi trairis la teron de Bulgario ĉiuflanken, mi haltadis en urboj kaj vilaĝoj, mi vidis ĝiajn montarojn kaj riverojn — la Balkano, la Rodopoj, la Danubo kaj Nigra Maro — sed precipe mi ekkonis ĝiajn loĝantojn: kamparanojn kaj urbanojn.

Mi estis preta trovi primitivajn vilaĝojn, kaj mi renkontis vilaĝojn kun belaspektaj, puraj kaj elektre lumigitaj domoj; mi pretiĝis vidi aziajn urbojn — kaj mi trovis rigore okcidenttipajn urbojn, kie regas la pureco kaj la bonordo. Rilate al la popolo — la vivanta materio — mi renkontis tie homojn, pri kiuj mi ĉiam rememoras plezure, varmkore kaj eĉ respektplene.

Diri pri Bulgario, ke ĝi estas „balkana" lando, „orienta" lando, en la senco malfavora de ĉi tiuj vortoj, estus sensencaĵo. Pli multe ol ĉiu alia ŝtato el Sudorienta Eŭropo, ĝi okcidentiĝis — en la bona senco de l' vorto — kaj spite la malgrandecon teritorian kaj malmultnombron de la loĝantaro, ĝi povas esti konsiderata inter la unuarangaj ŝtatoj sur la kontinento.

Ĉiuj progresemaj movadoj trovis eĥon ĉe tiu popolo. Mi povis konstati, ke la bulgaroj estas nacio sane pensanta. Ili alproksimigis ĉion, kio helpis al ilia antaŭenmarŝo, al ilia perfekteco. Sur socia kaj kultura kampo ili efektivigis enviindajn aĵojn. La analfabetismo reduktiĝis je nur 2 % — fakto, kiu estas preskaŭ nekredebla, kiam mi pensas, ke ekzistas landoj en Eŭropo, kie ĉi tiu socia vundo atingas ĝis 70 % de la loĝantaro. La kooperado — tiu vera socia bonfaro — atingis disvolvgradon mirigan kaj la entuziasmo por ĝi kreskas ĉiutage. La abstinenca movado, vegetarismo, esperantismo kaj multaj aliaj belaj ideoj renkontis ĉi tie pli multe da kompreno, ol ie ajn, kaj ne nur en la urbanaj tavoloj, sed ankaŭ sur la kamparoj, en la grandaj amasoj de tiuj, kiuj malfacile laboras por sia vivo.

Mi povus diri, ke la fundamenta trajto de la bulgaroj estas la seriozeco. Mi vidis ilin ĉe laboro, mi konstatis iliajn realigaĵojn kaj mi rimarkis, ke ĉio enhavas la signon de tiu virto. Krom la seriozeco, ĉie, en ĉia manifestado evidentiĝas ordiga spirito.

Granda rumana amiko de Bulgario — Eugen Relgis — skribis jam en 1930, en sia libro „La nekonata Bulgario":

„Mi ne povas pretendi, ke oni sukcesas koni landon en ses tagoj. Sed tio, kion mi eltrovis tie, riĉigis mian koron kaj penson. Mi eĉ povas aserti, ke dum neniu el miaj vojaĝoj en la okcidentaj landoj, mi akumulis tiom multajn moralvalorojn, tiom da fratecaj pruvoj, tiom da spiritaj interligoj, en tiel mallonga tempo, — kaj kun spontaneco tiel kortuŝa."

Mi subskribas entute tiujn ĉi vortojn.

Bulgario estis por mi revelacio. Mi forlasis ĝin kun la nostalgio, kun kia oni forlasas ion karan, de kiu oni malfacile disiĝas. Certe ke je tio kontribuis ankaŭ tia nekomparebla bulgara gastameco, kiun, mi kredas, neniu alia popolo ĝin posedas tiel larĝmezure. Tia gastameco, tiel ĝuste sintezita per bulgara proverbo. Vidante, ke lia edzino knedas panopaston, la viro diras al ŝi: „Edzino, metu pli multe da faruno, por ke ni havu sufiĉe da pano. Povas alveni ĉiuspecaj homoj."

Mi neniam forgesos la varmon — mi eĉ povas diri la ekzalton — kun kiu maljuna laboristo de tabakmanufakturo el Plovdiv premis mian manon, je foriro, post tie farita vizito. Mi sentis en tiu manpremo, en tiuj okuloj, plenaj de refleksο de interna sincereco, en la vortoj tremantaj de amikeca emocio, la manifestadon de la naturo de bulgara popolo, formita el la plej noblaj kvalitoj.

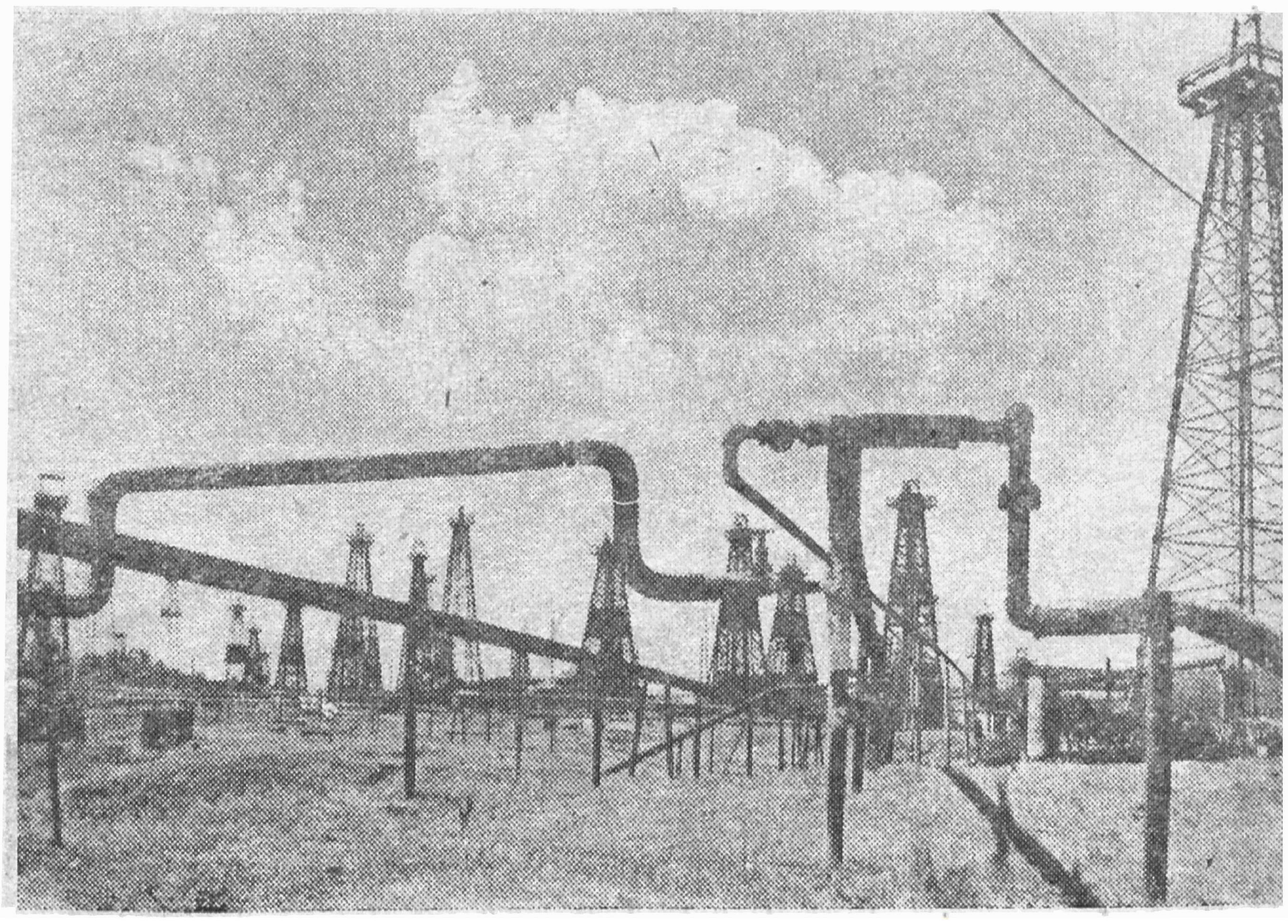
La maljuna Danubo, portanta siajn akvojn inter la du najbaraj bordoj, disigas du landojn, sed ĝi ne estus devinta disigi du popolojn. Komunaj kutimoj, komunaj interesoj, komunaj bataloj, komunaj vortoj kunligas nin de jarcentoj.

Kiel rumano, mi nur povas deziri, ke ĉi tiuj du nacioj kunmetu siajn moralajn, kulturajn propraĵojn — kaj ili alproksimiĝu des pli multe, en amikeco des pli kompleta.

Kaj kiel eŭropano, mi turnas min al tiuj, kiuj konis ĝis nun Bulgarion nur per ĝia tabakaromo nekomparebla kaj per la parfumo de la rozoleo, dirante al ili: „Alproksimiĝu ĉi tiun popolon, vizitu ĝin kaj mi estas certa, ke vi amos ĝin!"

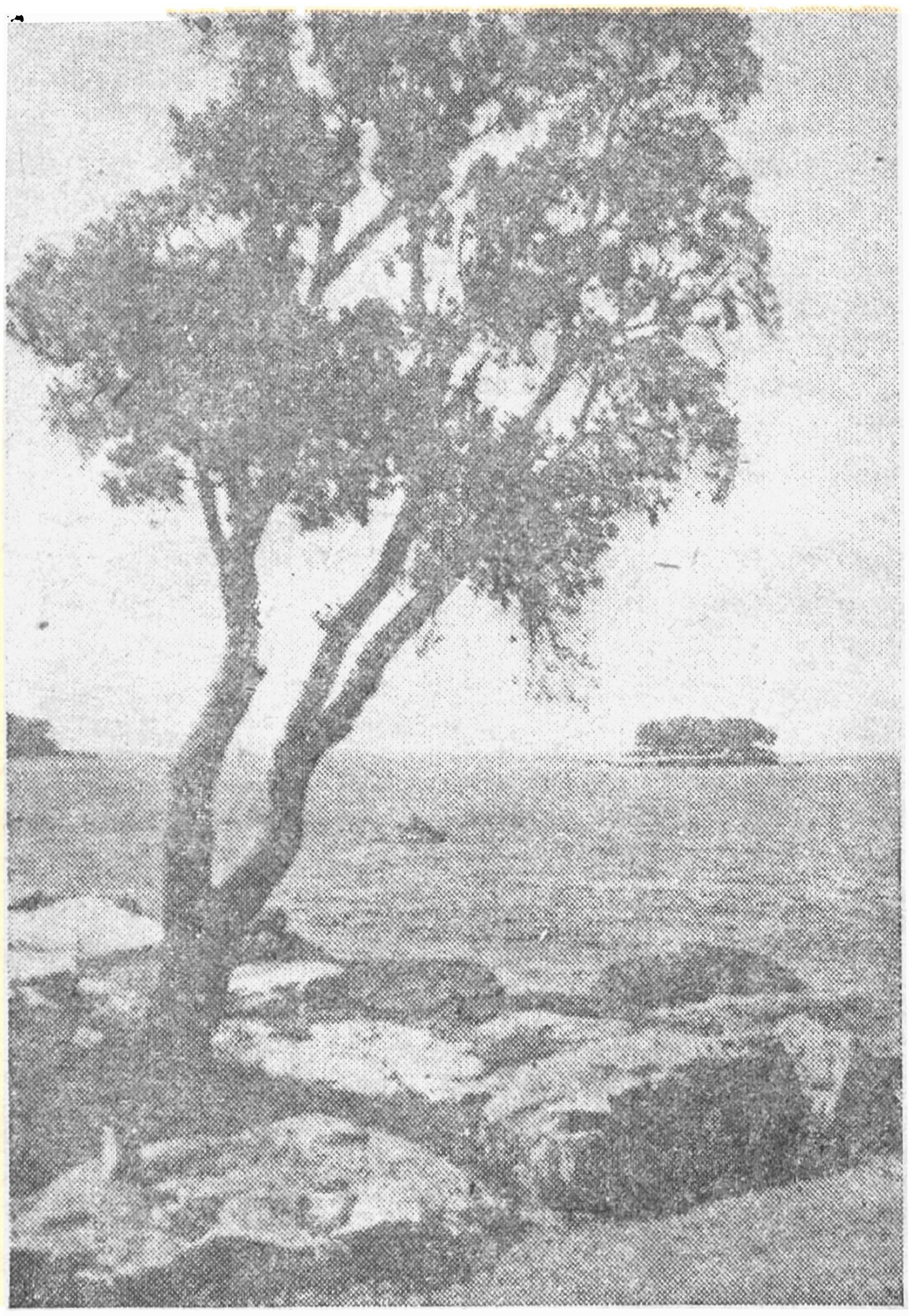
Ĉar ne nur la egaj popoloj, sed ankaŭ la etaj popoloj povas esti vere *grandaj!*

Stefan Freamât, Bukureŝto

Petrola regiono rumana: Moreni

Marbordo Adriatika en Istrio

„Septembro" de Geo Milev

Baldaŭ aperos en dua revizita eldono la poemo *„Septembro"* de *Geo Milev*. La tradukon faris niaj bone konataj samideanoj Ĥristo Marinov-Ĥrima kaj David Sasonov, neforgesebla viktimo de la faŝismo.

Geo Milev per sia poemo faris la unuan seriozan provon prikanti la gloran Septembran ribelon. La 23-an de Septembro 1923 en diversaj regionoj de Bulgario, sed precipe en Nordokcidenta Bulgario kun centro urbo Miĥajlovgrad, eksplodis la heroa ribelo kontraŭ la faŝismo de Aleksandr Cankov. La ribelon gvidis la komunista partio kun siaj ĉefoj *Georgi Dimitrov*, nuna ministro-prezidanto de Bulgario kaj *Vasil Kolarov*, provizora prezidanto de la Popola Respubliko Bulgario. La ribelo ne sukcesis, ĝi estis kruele subpremita de la reakcio. Pereis pli ol 30.000 bravaj bulgaraj laboristoj kaj vilaĝanoj. Terurajn tagojn travivis tiam la bulgara popolo. La konata verkisto Anton Straŝimirov skribis, ke la faŝistoj buĉis la popolon tiel kiel eĉ la turkoj ne ĝin buĉis.

La aŭtoro de la poemo vere havis grandan kuraĝon prikanti en la tiamaj kruelaj reakciaj jaroj la heroaĵon de laboristoj kaj vilaĝanojn, kies batalo celis pli feliĉan vivon. La poemo estis presita en № 7-8 de revuo „Flamo" (1924). La bulgara reakciularo ne ĝin pardonis al Geo Milev. Li estis kondamnita je malliberejo, monpuno kaj la poemo estis konfiskita. Sed malgraŭ tio ĝi kaŝe estis disvastigata kaj legata kiel vera evangelio.

Du fratoj

Iam vivis du fratoj. Ili edziĝis. La pli juna havis kvar infanojn, kaj la alia estis sen infanoj. Post la morto de ilia patro ili ne dividis la teron, sed ĝin kune laboris. La tritiko maturiĝis. Ili rikoltis, draŝis kaj dividis la grenon en du egalajn partojn.

Estis vespero. La pli maljuna frato enlitiĝis, sed ne povis ekdormi. Li pensis: „Ĉu ni juste dividis la grenon? Mia frato havas pli granda familion. Al li estas necesa pli multe da greno por la infanoj. Mi iru rapide kaj almetu el mia greno al lia, sed tiel, ke li ne sciu!"

La pli juna frato vekiĝis dum la nokto kaj komencis sammaniere pensi, ĉu ili juste dividis la grenon, „Mi kaj mia edzino estas junaj kaj sanaj", pensis li. Jen, ankaŭ niaj infanoj komencis helpi al ni, estas do homoj por laboro kaj gajno. Sed mia frato estas sola kun sia edzino, li estas pli malforta ol mi: mi devas transmeti de mia greno al lia." Li leviĝis, iris kaj transportis de sia greno sur la parton de sia frato.

Dum la tago ili vidis, ke la du partoj estas denove egalaj. Tio mirigis ilin, sed neniu diris eĉ unu vorton. En la alia nokto ili faris la samon. Pro la malsama tempo de iliaj agoj, ili ne povis renkontiĝi. Denove restis la du partoj de la greno tute egalaj.

Tiamaniere ili alportadis la grenon unu al la alia dum kelkaj noktoj

Fine la du fratoj rekontiĝis. Tiam ambaŭ komprenis kial la greno restis ĉiam egala. Kun larmoj de ĝojo ili reciproke ĉirkaŭprenis sin kaj decidis kune loĝi dum sia tuta vivo kaj en ĉio helpi unu al la alia. Kaj ili estis treege feliĉaj.

Tradukis: *C. Iv. Radkov*

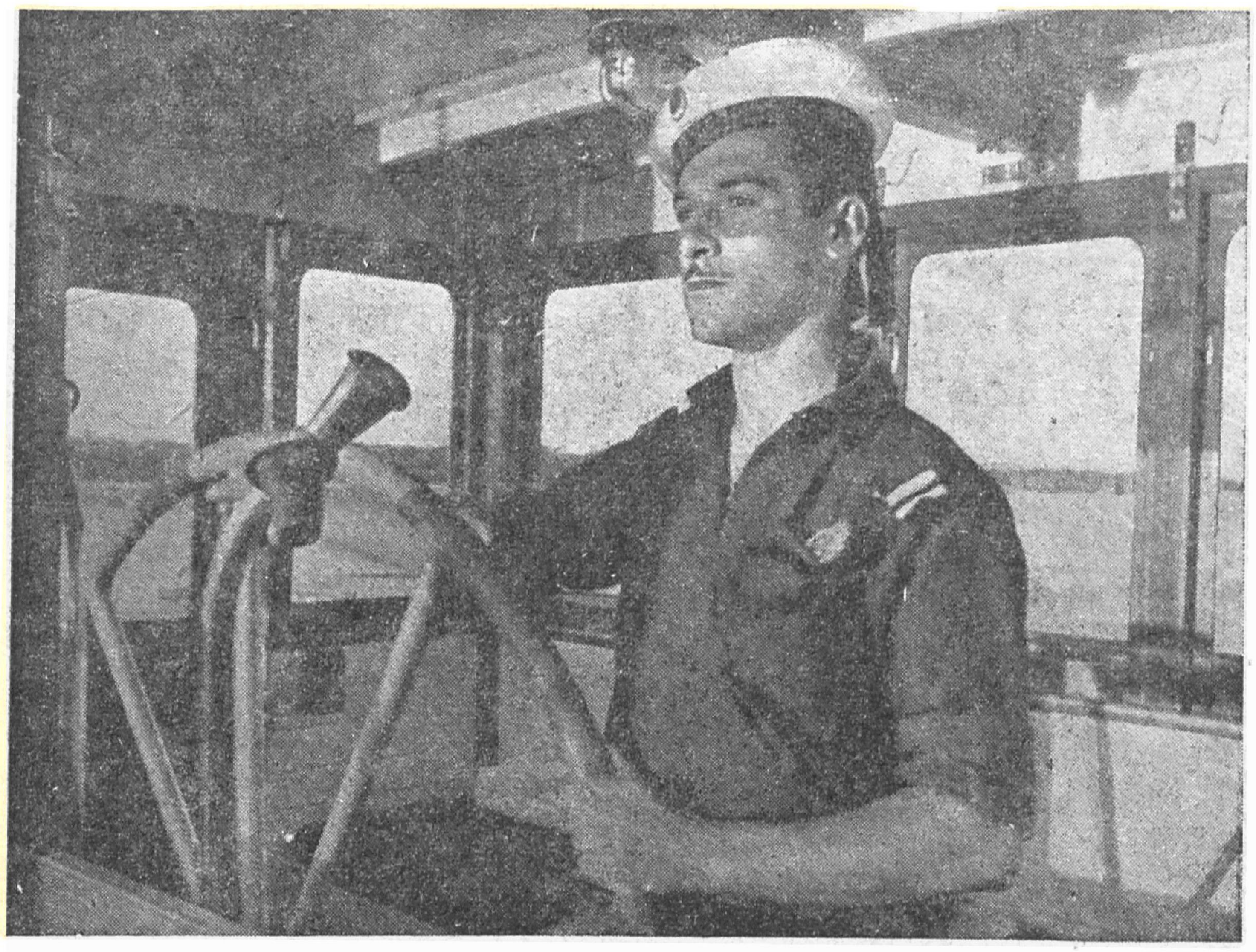

Dum Aprilo 1925 okazis atenco en la Sofa katedralo Sveta Nedelja. La 15-an de Majo 1925 antaŭ vesperiĝo unu polica agento venis en la domon de Geo Milev, prenis kun si la kuraĝan senkompromisan poeton kaj de tiam ĝis hodiaŭ liaj postsignoj perdiĝas. Li estis kruele murdita. Tiam malaperis laŭ simila barbara maniero la kuraĝa ĵurnalisto Josif Herbst, la vilaĝa poeto Sergej Rumjancev, Ĥristo Jasenov, kunredaktoro kun Geo Milev de la interesa revolucia revuo „Flamo".

Gloraj kaj neforgeseblaj tagoj Septembraj 1923 kaj Aprilaj 1925, gloraj kaj neforgeseblaj viktimoj en la batalo por pli feliĉa vivo!

Akvovojoj en Bulgario

Bulgario estas montoriĉa lando. Tra la lando fluas riveroj (Marica, Iskar, Tunĝa, Struma, Mesta, Arda k. a.), sur kiuj ne povas navigi boatoj, ŝipoj aŭ vaporŝipoj. Oriente troviĝas Nigra maro, kiu ludis gravan rolon de la antikveco ĝis nun. La bulgara bordo estas tre pitoreska. Plej grandaj kaj konsiderindaj havenoj bulgaraj estas Varna (antikva Odessus) kaj Burgas. La maro malfermas vojon al ĉiuj ŝtatoj de la mondo. Dum la mondmilito la germanoj atakis Sovjet-Union ankaŭ el niaj havenoj. En la milito partoprenis sub la komando de la germanoj kelkaj bulgaraj vaporŝipoj, kiuj helpis la faŝistojn. Tiam pereis kontraŭ sia volo multaj bulgaraj maristoj. Tute ne plaĉis al la popolo batali kontraŭ siaj slavaj fratoj. Tiam estis dronigitaj de la rusoj kelkaj bulgaraj vaporŝipoj.

Kuraĝa bulgara maristo gvidas majstre la vaporŝipon

Nun denove la bulgara markomerco pliviglîĝas. La gloraj bulgaraj maristoj denove troviĝas sur siaj postenoj, sed nun ne kontraŭ siaj fratoj. Ili kunhelpas la sovjetajn maristojn, ĉar la trafiko inter Sovjetio kaj Bulgario ĉiutage pligrandiĝas kaj plivastiĝas. Ĉiutage alvenas en la havenojn Varna kaj Burgas grandaj sovjetaj vaporŝipoj, kiuj portas diversajn varojn por nia industrio.

Alia vojo, kiu kunligas nian landon kun Mezeŭropo, estas la granda internacia rivero Danubo. Plej grandaj havenoj bulgaraj sur ĝi estas Ruse, Lom, Vidin, Sviŝtov k. a. Dum la milito ankaŭ kelkaj danubaj vaporŝipoj estis subakvigitaj. Kiam la Ruĝa Armeo venis en Bulgarion, la bulgara danuba ŝiparo partoprenis en la milito kaj kunhelpis la ruĝarmeanojn. Pro sia braveco multaj bulgaraj maristoj ricevis sovjetiajn ordonojn.

La milito delonge finiĝis. Nun la danuba maristaro partoprenas aktive en la paca agado. Denove la bulgaraj vaporŝipoj transportas vojaĝantojn kaj varojn. La bravaj bulgaraj maristoj ankaŭ nun fiere kaj sindone staras sur siaj postenoj.

ROMANFORMA LEGOLIBRO

La forto de l' vero, originale verkita de Adi, Dansk Esperanto-Forlag-Aaayhøj.

La verko, kiu aperis en 1945, prezentas facilan legolibron (romanon) por komencantoj. La ĉefa ideo de la aŭtoro estas, ke la vero ĉiam venkas. En 64 paĝoj li rakontas facile kaj flue pri la amo inter juna kuracisto Ole Holm kaj flegistino Birgit, kiuj dum longaj jaroj estis dividitaj pro tio, ke la amikino de Birgit, Ester, kiu ankaŭ amas la kuraciston kaŝis lian amleteron al Birgit. Pli malfrue, en la kursoj de la internacia altlernejo en Elsinoro, kie ankaŭ okazas Cseh-kursoj kiujn ili partoprenas, ili renkontiĝas kaj komprenas ĉion. Neniu klarigo estas necesa. Du varmaj koroj batas takte. Neniam plu ili disiĝos. Lumo estas en iliaj koroj. La vero venkas.

La aŭtoro tre interese priskribas la atmosferon, kiu regas ĉe la internacia kursanaro esperantista en la konata altlernejo de Elsinoro. Tie oni instruas diversajn fremdajn lingvojn kaj ankaŭ Esperanton. En la Cseh-kursoj partoprenas danoj, francoj, norvegoj, svedoj, rusoj k. a. Ili kantas, promenas, ekskursas, aŭskultas prelegojn, babilas. Inter ili regas vera frateco, kiu faras ilin feliĉaj.

La lingvo de la libro estas bona.

La legado de la romanforma legolibro estas plezuro.

Ni rekomendas ĝin varme al nia legantaro.

Iv. Sarafov

Juna bulgara maristo

KULTURA SUPRENIRO

Ĉapitro el la prespreta kaj baldaŭ eldonota libro **„VENKO DE LA DEMOKRATIO“**, originale verkita de nia kunredaktoro s-ano **V. JULZARI.**

Ĉiu samideano, kiu tradukos en sian nacian lingvon kaj publikigos en nacilingva gazeto tiun ĉi artikolon, ricevos kiel premion la belan ĵus eldonitan broŝuron „Adriatika Temo“ de Miroslav Krleja.

LA REDAKCIO

La faŝismo — la plej terura malamiko de la kulturo — dum la tagoj de sia malŝatinda hegemonio kovris Bulgarion per nepenetrebla mallumo. Oni persekutis la liberan opinion, perversigis la artistan senton laŭ ŝovinisma kaj faŝisma maniero kaj subpremegis la popolajn kulturagantojn. Oni faris preskaŭ neebla la aliron de la popolo al la vera kulturo kaj nefalsigita scienco. Sennombraj limigoj ekzistis por la popolaj gefiloj, kiuj deziris atingi pli altan instruitecon por esti pli utilaj al sia Patrolando. Por subteni sian regadon, la faŝista diktaturo bezonis malklerajn civitanojn, pli facile teneblajn en subiĝo.

Kontraŭe, la popoldemokrata reĝimo bezonas klerajn civitanojn, ĉar ĝi fidas al la aktiveco kaj meminiciatemo de la amasoj. Tial, kune kun la almilito de la libero, oni donis vastan svingon al la longtempe subpremata aspiro al vera kultura vivo.

La vasta demokratigo de la klerigo estas la plej grava signo, kiu karakterizas la kulturan politikon de la popoldemokrata reĝimo de la Patrolanda Fronto en Bulgario. En la lernejojn oni altiris grandan nombron da popolaj gefiloj, kiuj antaŭe, pro la obskurantisma politiko de la faŝistaj regantoj, ne havis eblecon akiri la deziratan klerigon. La sekvantaj kompartabeletoj pri la nombro de la lerninstitucioj kaj pri la nombo de la lernantoj en ili dum 1944/45 kaj 1945/46 lernjaroj plej elokvente atestas pri la granda ŝanĝo, okazinta sur la kampo de la popola klerigado.

Lerninstitucioj:		Lernantoj:
	1944—1945	
Infanlernejoj . . .	222	9.800
Popollernejoj. . .	5012	500.000
Progimnazioj. . .	2139	280.000
Gimnazioj. . . .	137	113.000
Universitatoj. . .	1	12.000
	1945—1946	
Infanlernejoj . . .	345	16.000
Popollernejoj . . .	5160	530.000
Progimnazioj . . .	2652	300.000
Gimnazioj	249	190.000
Universitatoj . . .	3	40.000

Estas rimarkinda precipe la granda nombrokresko de la gimnazioj kaj universitatoj, la aliro al kiuj dum la faŝista reĝimo estis treege malfacila.

En la nova bulgara lernejo estas enportita nova spirito kaj nova kompreno pri la instruado de la lernmaterialo. Estas enkondukitaj novaj lernedukaj metodoj. La celo de la instruado estas prepari estontajn civitanojn kun sana mondkoncepto kaj progresivaj ideoj, armitaj per solidaj konoj por la ekonomia kaj kultura konstruado de la Patrolando. El la lernejoj estas elpelita la faŝisma veneno kaj la ŝovinisma rabio, kiuj en la pasinteco transformis la lernejojn en domojn por plantado de la bestaĉa ideologio pri malamo al la slavoj kaj al la aliaj demokrataj kaj liberamaj popoloj. La rilatoj inter lernantoj kaj instruistoj estas penetritaj de spirito de konfido kaj kunlaboro en la instru-eduka laboro.

Kune kun la zorgoj pri la instruado kaj edukado de la junaj generacioj, la popoldemokrata reĝimo de la Patrolanda Fronto ne ŝparas klopodojn kaj rimedojn por kunhelpi tiujn plenaĝulojn, kiuj pro diversaj kaŭzoj ne havis la eblecon akiri elementan instruitecon aŭ deziras plivastigi la akiritan. Oni faras la necesan por likvidi la analfabetecon. Precipe laŭ iniciato de la sindikatoj kaj per la plena subteno de la registaraj organoj fondiĝas vesperlernejoj — progimnazioj kaj gimnazioj, en kiuj miloj kaj dekmiloj da lernemaj civitanoj akiras eblecon daŭrigi kaj absolvi sian klerigon.

La faŝismo estis junginta la kulturon kaj la arton serve al siaj reakciaj, kontraŭkulturaj kaj kontraŭpopolaj celoj. Tial en la faŝista ŝtato la arto estis fremda al la popolo, ne respegulis ĝian vivon kaj bezonojn. Likvidinte la faŝistan diktaturon, la popoldemokrata reĝimo de la Patrolanda Fronto disponigis la arton al la vastaj popolamasoj, restarigis la ligon inter si kaj ili. Oni kreas arton por la popolo, kaj ne ekskluzive por malmultnombra privilegiita kasto de la „artamantoj“. La sekvantaj faktoj pri la nombro de la kulturinstitucioj antaŭ kaj post la 9-a de Septembro 1944 estas karakterizaj pri la demokratiĝo de la kulturo kaj arto:

	Antaŭ 9. IX. 44[1]	Post 9. IX. 44
Muzeoj	2	7
Ŝtataj teatroj	4	10
Simfoniaj orkestroj	2	6

Karakteriza trajto pri la kultura leviĝo en nuntempa demokrata Bulgario estas la amatoraj artkolektivoj. Ĝi estas rimarkinda fenomeno de la popola kreo-spirito. Tiajn kolektivojn oni pli kaj pli amase kreas precipe inter la junularo, ĉe diversaj kultursociaj organizacioj, ĉe la laboristaj sindikatoj en entreprenoj, oficejoj k. c. Mobilizante la kreofortojn de la popolo sur la kampo de la kulturo, tiuj ĉi kolektivoj fondas ĥorojn, teatro- kaj danctrupojn, konsistantajn ne el profesiaj artistoj, sed el amatoroj, kaj efektivigas amasan artistan agadon.

La popoldemokrata reĝimo de la Patrolanda Fronto malkovris nesupozitajn eblecojn pri popularigo de la progresiva movado de la kulruragantoj — la verkistoj. La longtempe prokrastata bezono pri progresiva scienca kaj arta literaturo jam estas kontentigata.

Dum la tagoj de la faŝisma reĝimo la antaŭenema verkisto vivadis en stato de konstanta malriĉeco kaj malsatado. Estis neeble elteni nur per la enspezoj de literatura laboro. Por ne morti pro malsato, la verkistoj devis ekzerci ankaŭ iun alian profesion. La literaturaj kaj sciencaj revuoj mizere ekzistadis kun 700—1000 abonantoj. Oni konsideris kiel grandan sukceson la eldonon kaj disvendon de iu libro en 3000 ekz. Ĉe la nova demokrata reĝimo de la Patrolanda Fronto, ordinara eldonkvanto de la revuoj estas 10,000 ekz. kaj la meza eldonkvanto de la libroj estas 10,000—15,000 ekz.

Samtempe kun la leviĝo de la digo, kiu retenis la spiritajn popolfortojn, nun komenciĝas larĝa kulturagado de la liberiĝintaj elsub la faŝista jugo amasoj. Tiu ĉi komenciĝo donas helajn esperojn, ke kune kun la pliboniĝado de sia materiala stato, la bulgara popolo ĉiam pli kaj pli altigos sian kulturan nivelon kaj ke baldaŭ ĝi okupos sian indan lokon inter la progresivaj kaj demokrataj popoloj, kun kiuj ĝi deziras subteni plej intimajn ligojn por kunlaborado kaj interŝanĝo de sperto sur la kultura kampo.

[1] 9. IX. 1944 — la dato kiam en Bulgario establiĝis la demokrata reĝimo.

Hungara liberecmilito kontraŭ la faŝismo

EL LA BATALOJ DE LA HUNGARAJ PARTIZANOJ

La hungara partizanmovado — kiu pruvas de jarcentoj la vivovolon, liberecdeziron kaj sendependecsopiron de la hungara popolo — radikas forte en la hungara historio. La habsburgaj aŭstrogermanaj militestroj rajte plendis dum la bataloj kontraŭ Rákószi, ke la hungaroj laŭ partizanmetodoj luktas kontraŭ la tiraneco. Jen citaĵo el tia generala raporto: „Estas pena la militado sur teritorio, kie sur ĉiu vojeto faligilo, en ĉiu arbusto ferforko, hakilo atendas la soldatojn de Lia Imperiestra Moŝto, kie la lace ekdorminta oficiro ekvekiĝas, ĉar la domo brulas super lia kapo." En 1849 la aŭstra generalo anoncis al la imperiestro: „La kanonoj de Kossuth ne domaĝas tiom al ni, kiom la rektigitaj falĉiloj de la popolo de la vilaĝoj kaj stepoj. La falĉilo estas nia vera malamiko." Al tiu falĉilo kaj ferforko povas danki Hungario, ke eĉ post kvarcentjara penado la germana konkermilito ne povis ekstermi la hungaran popolon. La soldatojn de la libereco povis venki la pli granda imperiestra armeo, sed la partizanbatalantan popolon neniam. La hungara vilaĝano montris en malproksimaj teritorioj, ke li estas taŭga por gvidi partizanmiliton. Pli ol centmil hungaroj batalis en la Ruĝa armeo kaj inter la rusaj partizanoj en 1918—1919. Post 15—16 jaroj ni renkontas ilin en Hispanio.

En la dua mondmilito Hungario sangis por fremdaj interesoj, por interesoj de la pramalamikoj de la hungararo. La hungara popolo komprenis nur iom post iom la veran celon kaj signifon de tiu milito, en kiu ĝin perforte trenis la perfidantaj estroj de la lando, kiam ĝi devis po centmile morti en Ukrainio, apud Don kaj en Galicio. Oni povus pensi, ke la hungara popolo tion toleris sen kontraŭstaro. Sed kiam oni volis uzi ilin kontraŭ vilaĝoj kaj rusaj partizanoj, miloj el la hungaraj soldatoj trovis tion humiliga por si kaj anstataŭ ekstermi sendefendajn vilaĝojn, ili trovis rilatojn kun la ukrainaj kaj rusaj partizanoj. Senskriba konvencio inter hungaroj kaj partizanoj kaŭzis multloke, ke la hungaraj soldatoj ne malhelpis la partizanojn por detrui la germanajn magazenojn kaj transportojn. Poste la hungaroj kelkloke eĉ donis municion al la partizanoj. En la arbaro de Brjansk jam en 1942 batalis hungaraj soldatoj ĉe la flanko de la rusaj partizanoj. Ankaŭ el la militkaptitoj multaj aliĝis al la sovjetaj trupoj por batali en la Karpatoj.

Simila kontraŭstaro estis organizita en Budapest kaj en aliaj partoj de la lando. La fortega germana policistaro kaj la fama Gestapo kun ties hungaraj fiservistoj jam en 1942 enkarcerigis 80% de la partoprenantoj en la kontraŭstara movado. Nur en 1944 ĝi povis denove aktive eklabori kaj komencis, kvankam malforte kaj senhelpe, armilan batalon kontraŭ la germanaj okupantoj kaj la ilin servantaj hungaraj faŝistoj. En Septembro 1944 junula grupo ĵetis mangrenadojn en la kazernon de germana SS, poste en alia urbparto germanaj soldataŭtoj ekbrulis jen tie, jen ĉi tie. La 6-an de Oktobro oni eksplodigis la monumenton de la unua hungara faŝisto Gömbös. Sukcesis ruinigo de fervojlinio apud Budapest kaj eksplodigo de germanaj fersubteraĵoj. Post multaj atakoj Gestapo kaptis en Januaro 1945 unu partizangrupon, sed malgraŭ teruraj suferigoj ne povis ion gravan ekscii de ĝi. En la liberigaj bataloj por Buda luktis 2000 hungaraj soldatoj en la kadro de la Ruĝa armeo, el kiuj 600 perdis sian vivon. En antaŭurbo grupo sukcese malhelpis eksplodigon de akvoturo kaj tiamaniere savis la akvoservadon de fabrikurbo. Aliloke faŝista sidejo estis eksplodigita kaj 50 „sagkrucanoj" mortis tie.

Simile aliaj trupoj partoprenis en la slovaka partizanbatalo, kaj de tiu flanko ili atakis la hungaran teritorion, ie en dutaga batalo eĉ devigante ŝanĝi la marŝplanon de la germanoj. Aliaj kune batalis kun rutenoj (hungaraj ukrainanoj) kontraŭ la germanoj. En Rusio hungaran partizantaĉmenton persekutis 14 germanaj divizioj senrezulte. En Jugoslavio batalis la „Petöfi" brigado inter la soldatoj de Tito; ĝi venis al Hungario por helpi la liberecbatalon kontraŭ la germana tiraneco. Ĝiaj sukcesoj estas rekonitaj, ĝi eĉ povis atake persekuti germanajn trupojn. Certe tiuj ĉi bataloj komunaj, la kune verŝita sango plifortigos la fratecon de la popoloj en la Danuba valo! Laste ni devas mencii, sed ne kiel lastajn, la hungarojn, kiuj batalis en la kontraŭstara movado en Francio. La nomo de unu el ili estas memorigita sur franca aeroplano, donaco de la francaj hungaroj al la nova franca armeo. Al ĉiuj tiuj herooj povas danki la hungara popolo, ke ĝi staras nun honore antaŭ la nacioj de la tuta mondo kaj rajte estas membro en la granda familio de la liberecamantaj popoloj de la mondo.

Libera Hungaro

Motivo el Istrio: urbeto Bale

Ni diskonigu la veron kaj la progreseman sciencon

Ĉar ni opinias, ke unu el la ĉefaj taskoj de la esperantistaj verkistoj estas diskonigi ĝuste nur tion, kio konkordas kun la vero kaj la scienco — tiu scienco, kiu devas esti en la servo de la vastaj popolamasoj — ni klopodos laŭmerite respondi al la artikolo „Ĉu eble ekzistas malpligravigaj cirkonstancoj?", verkita de helena samideano, D-ro Anakreon Stamatiadis (Helena Esperantisto, № 139—140, Majo—Aŭgusto 1946).

Ekirante de falsaj scienceteoriaj fundamentoj, la aŭtoro alvenas al la vidpunkto tute kontraŭa je progresemaj ideoj determinismaj[1] koncernante la socian vivon. Li traktas pri la fatala perioda reveno de samaj fenomenoj sur la tero, kies vivo ritma kaj movo, sub influo de la animitaj astroj, reflektiĝas sur nin. La fortaj influoj de la ĉielaj fenomenoj ekscitas supermezure la homaron kaj tiel komenciĝas katastrofoj. La militeksplodo kaj la sekvantaj nehumanaj kruelaĵoj estas rezultatoj de tera kaj ekstertera influoj sur la naciojn de la eksakso, kiuj do eble ne estas tiel kulpaj kiel unuavide ŝajnas esti. Juĝante la faŝistojn, oni ne subtaksu la grandajn sunmakulojn kaj la supérkosmajn influojn kaj tiel, konkludas la aŭtoro, povas esti asertataj malpligravigaj cirkonstancoj.

La scienco nin instruas rigardi ĉiun fenomenon en la tujapuda koneksa interligo kun la monda fenomenologio kaj la nedeterminismo malaperas, se oni studas statistike, ne la apartaĵon — la objekton en si mem — sed la kunaĵon, la grupon. Ekzistas unueca realaĵo de organa kaj neorgana estaĵoj; la kombinaĵo de atomoj kaj vivaj ĉeloj, formantaj la organismon — same kiel la individuoj formantaj la homan socion — ne estas simpla sumigo—agregato, sed nova specifa sintezo, nereduktebla je propraĵoj de la komponantaj elementoj. La homa vivo kaj pensado, same kiel la ekstera mondo, estas submetataj al leĝoj plej ĝeneralaj de la universa evoluado kaj movo per kontrasta interfrapo de la kontradikcioj[2], el kiuj naskiĝas sintezo, nova estado. Per akumulado de senfine etaj, por ni nesenteblaj kvantaj ŝanĝoj, ekaperas subite novaj aspektoj senteblaj, kvalitaj transformoj. La fenomenoj en la natura kaj en la socia historio ne revenas en la sama maniero kaj oni ne povas paroli pri perioda vibra formo de la energio, sen konsidero de la relativaj maso kaj rapideco, de la variaj aspektoj interkompletigaj de la materio.

La socia vivo disvolviĝis kaj progresis ne pro supernaturaj kaŭzoj, sed pro tio, ke la homoj staras en sociaj rilatoj, pli fortaj ol la individua volo. Nur per homara kooperado, kunlaborado — fizika kaj spirita — la labordividado ebligis la perfektigon de produktrimedoj, de la sciencaj serĉadiloj kaj de la pensmaniero de la homoj. Per solidareco kaj kunlaborado, la homaro sukcesis regi la naturon kaj lukti kontraŭ la kosmaj malfavoraj influoj.

La katastrofoj okazis ĝis nun ne pro ĉielaj kaŭzoj, sed pro tio, ke la anarkia produktado kaj monkreditsistemo regis la homojn, anstataŭ ke la vivkondiĉoj estu sub la estrado kaj kontrolo vere demokrataj. La homaro sentas nun la nepran neceson de la solidareco, de la sinteza unuiĝo, kiu devas konduki al tiu celo, ke la homoj fariĝu mastroj de sia socia vivo, per forigo de ĉiu ajn individuo kontraŭstaranta al paco kaj progreso homara.

La krimo de la faŝistoj estis, ke ili volis lukti kontraŭ ĉi tiu universalismo, kontraŭ la solidareco tutmonda, malkonsiderante ĉion, kio estis ligita al la normala evoluado de l' mondo. Ili ne agis senkonscie; ili konscie fabrikadis municiojn kaj kanonojn, — sisteme preparis la barbarismon, — ne dum aŭ sub la influoj de sunmakuloj.

Dum la Nürnberga proceso oni kolektis sufiĉan materialon, pruvantan la rolon, kiun la germanaj industrimagnatoj ludis en la enkonduko de la hitlera regno kaj en la militeksplodigo. Procesoj en aliaj landoj cetere pruvis la kulpon de ĉiamaj reakciuloj, de la komitatanoj de la „forĝaj" grandindustrio kaj grandfinanco[1]. Kontraŭ ĉi ties influoj kaj incitoj, la demokrataj partioj staris disigitaj, nesolidaraj kaj la faŝista propagando kaj agado sukcesis mistifiki kredemulojn kaj interesiĝulojn apartenantajn al nacioj de la eksakso, per ia popola spirito, rasa supereco, kaŝinta la plej kruelan barbarismon.

En sia antaŭenmarŝo kontraŭ ĉiu universala kaj internacia principo, la faŝistoj ne kapablis antaŭvidi, ke la fortostreĉoj de la unuiĝintaj nacioj ilin venkos, — ke grandaj demokrataj popoloj — kiuj interalie enkondukus „cerban truston" kontraŭ la potenculaj trustoj — interkompreniĝos kun alia grandioza popolo — la sovjeta — kies klopodoj sciencaj kaj kulturaj estas ne nur laŭ sia formo, sed ankaŭ laŭ sia esenco demokrataj. Kiam temis pri savo de l' homara civilizacio, la ĉinaj muroj inter la du mondoj disfalis kaj nun ni povas firme kredi je ĉi tiu realaĵo: ke la rimedoj, kiuj kondukis al venko kontraŭ la faŝismo, restos ĉe la bazo de homara paco kaj progreso.

Per akcepto de malpligravigaj cirkonstancoj por faŝistoj, vanaj estus la homaraj klopodoj kontraŭ ekapero de nova faŝismo kaj nova milito. Jen kial, por atingo de nia celo, ni devas diskonigi la veron entenatan en la progresema scienco.

J. D. Petrin, Bukureŝto

[1] Determinismo — instruo pri la necesa reala konekso (interligo) de ĉiuj natur- kaj socifenomenoj. Ĝi estas fundamento de la scienca konado.

[2] Kontradikcio — kontraŭdiraĵo.

[1] „Comité des Forges de France" — organizaĵo de posedantoj de metalurgiaj grandentreprenoj, kun malkaŝe militarisma karaktero.

MALGRANDAJ SCIIGOJ EL LA TUTMONDA EKONOMIO

POLLANDO

Nova Pollando grave progresas en la ŝtonkarba produktado kaj en la transporto. La produktado de elektroenergio jam superas la antaŭmilitan nivelon, sed tiu de fererco, tekstilŝtofoj, ŝuledo, papero kaj kemiaĵoj restas ĉiam nesufiĉa.

BULGARIO

La nova popolrespublika projekto de konstitucio antaŭvidas planadon de la nacia ekonomio.

ĈEĤOSLOVAKIO

Estas ellaborita 2-jara plano. Laŭ la programo de la registaro, la kapacito de la industria produktado kaj de la ekstera komerco en 1948 superos la nivelon de antaŭ la milito (1939).

FRANCIO

La preparita eksportplano antaŭvidas, ke 90 % de la produktado de ĉampano estu elportataj; la lignoindustrio devos sekurigi 31 % de la tuta eksporto kaj la tekstila kaj ŝtalindustrio — 21 %.

SOCIETO „KULTURO" EN PLOVDIV DONIS PLI OL 10 KARAJN VIKTIMOJN!

De 1941, kiam la invadanta germana faŝismo komencis malkaŝe subigi la Balkanan duoninsulon kaj speciale nian landon, la bulgara popolo sin levis por kruela batalo kontraŭ tiuj sangavidaj, profesiaj rabistoj. Despli peza estis la batalo de nia popolo, ĉar en nia lando regis la kortega marioneta registaro de Filov—Boĵilov.

La batalo kontraŭ la faŝismo transiris al pli alta grado, kiam la germanaj rabistoj invadis interne en la riĉajn kaj fruktodonajn teritoriojn de la pacama Sovjet-Unio, kaj per tio minacis la sendependecon de ĉiu liberama popolo en la mondo.

En tiu ĉi sanga batalo nia lando donis karajn viktimojn — milojn da sindonemaj popolaj gefiloj. Nur nia Esperanto-societo „Kulturo" en Plovdiv, dum tiuj jaroj donis dekojn da aktivaj batalantoj kontraŭ la faŝismo, kiel partizanoj kaj agantoj en la movado de la rezistado. Unuj el ili ĝisvivis la popolan venkon de 9-a de Septembro 1944, kaj revenis hejmen por daŭrigi la pacan bataladon por kulturo kaj ekonomia prospero de nia patrolando, tamen aliaj, pli ol dek, falis sur la batalkampo, kaj per sia abunde verŝita sango ligis nian movadon tiel forte al nia popolo kaj al la bulgara socia vivo, ke neniu forto nun povas bari al ni la vojon plenumi modeste nian devon por la rekonstruado de demokrata Bulgario de la Patrolanda Fronto.

Nun ni funebras, pro la pereintaj samideanoj, aliflanke tamen ni fieras pri ilia morto pro dece plenumita devo al la homaro.

Jen estas tiuj ĉi meritplenaj herooj, membroj de la Esperanto-sociato „Kulturo" en Plovdiv:

PARTIZANOJ PEREINTAJ SUR LA BATALKAMPO

1. ***Rajĉo D. Kirkov*** (Cvetko). Specialan biografion pri li ni publikigos en unu el la kajeroj de „Internacia Kulturo".
2. ***Kosta At. Aleksandrov*** (partizana nomo Koĵuh), 33-jara, ĉefo de la taĉmento „P. Ĉengelov", pereinta la 30-an de Julio 1943. Ĉirkaŭite de centfoje pli forta kaj bone armita malamiko, post naŭhora batalo, li kun aliaj dek partizanoj mirigis eĉ la malamikojn per sia heroeco.
3. ***Ivan Atanasov Filev*** (Spartak) 23-jara, vicestro de brigado „Anton Ivanov", pereinta la 28. II. 1944.
4. ***Cvetan G. Cvetanov*** (Saŝo), 22-jara, taĉmentestro. Pereis 5. III. 1944.
5. ***Kiril K. Tomov*** (Viktor) 24-jara vicestro de brigado „Georgi Dimitrov". Pereinta 15. VI. 1944.
6. ***Spiro Iv. Veselinov*** (Marin) 22-jara, partizano. Plej gaja kaj bonhumora ano de nia societo. Pereinta 31. VI. 1944.
7. ***Stojan G. Ŝiŝkov***, 20-jara, partizano de la taĉmento „P. Ĉengelov". Pereis 30. VI. 1943.
8. ***Vasil At. Kirjakov*** (Vanjo), 21-jara, partizano. Pereinta 3.III. 1944.

ALIAJ KONTRAŬFAŜISTOJ

9. ***Todor Sofroniev***, 32-jara. Arestita la 12. V. 1944 kaj mortigita la 30. V. 1944.
10. ***Vlado G. Cvetanov*** (Vladko), 20-jara. Arestita la 12. IV. 1944 kaj post dumonata nehoma turmentado, por ke li diru la ligojn kiujn li havis kun la partizanoj, mortigita sen ke oni povis eligi eĉ vorton el lia buŝo.
11. ***Nikola Janev Genkov*** — 50-jara. Arestita la 27. VIII. 1944 kaj mortigita post tri tagoj, pro donita nutraĵo al partizanoj.

Per sia morto kaj ekzemplo ili testamentis al ni postrestintoj ĵaluze gardi la akiritan liberon.

Esperanto-societo „KULTURO"—Plovdiv

Bronka Gjurova — Vilaĝa unutoneco

ANONCETOJ

BIBLIOGRAFIO

Fáy András! *Elektitaj fabeloj.* Luksa eldono. Dukolora preso sur 32 malgrandaj girlanditaj paĝoj. Prezo: 160 levoj aŭ 4 intern. respondkuponoj. La sendkosto enestas en la prezo. Eldonis Szalay, Esperanta Libroeldonejo Budapest, VIII. Esperanto-strato 39.

La verko ĵus pretiĝis por ekspedado je la eksplodo de la dua mondmilito kaj tial la firmao nur nun povas transdoni tiujn ĉi perlojn de la hungara fablisto al la tutmonda esperantistaro.

Fakte la libreto enhavas ne fabelojn, sed f a b l o j n.

Ni recenzas

KANTANTE ANTAŬEN

En malfacilaj dummilitaj cirkonstancoj (1941) Centra Dana Esperantista Ligo eldonis novan kantaron, ampleksantan tekstojn de 136 kantoj.

Laŭ nacia aparteno de la kantoj, tiu ĉi bukedo-kantaro estas vere internacia, ĉar preskaŭ duono de la kantoj estas verkitaj en Esperanto kaj alia duono estas tradukitaj el 20 lingvoj (dana 33 kantoj, germana 10 kantoj k. t. p.).

La originalaj kantoj reprezentas viglajn kuraĝigajn Esperanto-poemojn, profetantajn la venontan „brilan estontecon", kiam Esperanto kaj ĝia „interna ideo" estos efektivigotaj en la socia vivo de la homaro.

Jam en malnova konata „Tagiĝo" kiel marŝe sonas kaj vigligas la kanto de A. Grabovski:

„Agordu la brustojn, ho nia fratar'
por nova pli vigla jam kanto;
ĝi sonu potence de montoj al mar',
anoncu al ĉiu dormanto:
Tagiĝo, tagiĝo radias en rond',
la ombroj de l' nokto forkuras
el mond'.

Jen ankaŭ la esperoj kaj la kredo de Teo Jung:

„Iam brila tag' naskiĝos:
venke nia ag' kroniĝos;
sin komprenos la homaro
kaj kunvenos ĉe altaro
de tutmonda ĵamboreo
manifesti
kune festi
la triumfon de l' Ideo".
(El „Super ĉio la Ideo")

Tiu ĉi romantika humoro de la poemoj iufoje montras naivecon, sed pro ilia rekonita historia signifo en la unua pionira periodo de la Esperanto-movado, ilia represo estas pravigata.

El la tradukitaj kantoj estas kelkaj klasikaj mondkonataj perloj (Lorelei, La Tilio, Rozeto en Herbejo k. a.), multaj aliaj estas belegaj popolkantoj kaj fine aliaj estas malplivaloraj, religiaj kaj ceteraj.

Ĝenerale la kantaro estas bona kaj posedinda libreto, se eĉ entenanta nur tekstojn de la kantoj. La melodioj, laŭ promeso de la redaktintoj, aperos en aparta volumeto.

Canko Murgin

Palestino:

Petrolo kaj Politiko

Palestino kaj la Proksima Oriento, kiuj dum centoj da jaroj kuŝis en letargio kun orientaj sonĝoj de paradizo, fariĝis nun mondproblemo kaj ĝi povus esti danĝero por la tuta homaro, se la progresiva mondo ne kontraŭstarus, por eviti la danĝeron.

Kiam la mondreakciuloj perdis sian influon ĉe la popoloj en Eŭropo en la regiono de la rumanaj petrolfontoj kaj preter la limoj de Rusio, ili komencis gajni la influon de arabaj landoj en la Proksima Oriento, kiuj havas petrolfontojn kaj limiĝas kun Rusio.

La grandaj amasoj en la Proksima Oriento vivas en teruraj, malhomaj kondiĉoj. La arabaj registaroj, timante eksteran progresivan influon, donis sian manon al la mondreakcio; tiamaniere ĉiuj arabaj landoj fariĝis instrumento en la mano de la mondreakcio kontraŭ la nova demokrata mondo.

Palestino estas la mezpunkto de intrigoj kaj de reakcia interveno en Oriento. Unue, en Palestino loĝas du popoloj kaj estas facile uzi la malnovan metodon de brita imperiismo: regi ambaŭ, incitante la malamon de unu nacio kontraŭ la alia. Due, en Palestino la juda popolo konstruas sian novan hejmon sur bazoj socia kaj progresiva kaj en la nuna tempo la judoj en Palestino jam estas tre grava progresiva faktoro en la Proksima Oriento. Sendube en eventuala estonta konflikto de la mondreakcio kontraŭ Sovjet-Rusio, la juda faktoro starus sur la fronto de la defendantoj de Rusio kaj de la tuta cetera pacama progresema mondo.

Do, la brita imperiismo, timante la progresivan demokratan evoluon en la Proksima Oriento, volas malhelpi la ĝustlinian disvolviĝon de la juda popolo en Palestino.

Sendube, se la tragedio de Palestino dependus nur de judoj kaj araboj, ili jam delonge solvus la problemon, sed tio estas la tragedio, ke tria nedezirata faktoro en Palestino regas per intrigoj inter la du popoloj.

La sola solvo estas la kontraŭstaro de la vastaj amasoj en la Proksima Oriento kontraŭ ĉiuj reakciulaj intrigoj.

Sed plej grave estas, ke ĉiuj popoloj en la mondo postulu transdoni la Palestinan problemon al UNO. *Eliezer Wurzel,* Haifa

Hungario:

Sciigoj el la Esperanto-vivo

En la budapesta parlamento deputito *Stefano Csurgai,* vicprez. de HES, kaj fakdel. de IEL interpelaciis (faris demandon), ĉu la ministro de instruado enkondukos la instruadon de Esperanto en kelkaj lernejoj. La respondo estis negativa. Dumtempe ministeria ordono permesis la instruadon en unu instruista seminario, kie anonciĝis 30 lernantoj. Okazas kurso — pagita de la ŝtato — ankaŭ en gimnazio, kiun gvidas prof. *A. Pechan,* IEL fakdel. En la parlamento por oficistoj gvidas kurson prof. *L. Kokény.* Ankaŭ en la agrikultura ministerio estas malgranda kurso. S-ro Csurgai, kiu partoprenis kun ŝtata subvencio la nederlandan Esperanto-kongreson, faris pri tio tre interesan paroladon en HES kunveno kaj poste parolis pri sia vojaĝo — ofte menciante ankaŭ Esperanton — en la radio. La radio ankaŭ konigis sciigon, ke en urbo Szombathely komenciĝis vigla Esp. vivo. La grupo de la Sovjet-Hungara Kultursocieto en urbeto Budafok aranĝis pro klopodegoj de fakdel. *S. Kassai* kunvenon pri Esperanto, kie parolis s-noj *Baghi, Balkányi, Bleier* kaj *Kökény.* Oni akceptis proponon uzi Esperanton — se estas ebleco — por fari kulturinterrilatojn kun la popoloj en Ruslando.

Kun morala helpo de la Hungaraj Ŝtatfervojoj sukcese propagandas s-no *L. Korsós* ĉe fervojistoj, el kiuj 4000 interesiĝis pri Esperanto.

En kadro de la Landaj Protestantaj tagoj okazintaj en Budapest estis oficiale anoncita en la programo sur la stratafiŝoj, gazetoj kaj invitiloj la kunveno de Kristana Esperantista Ligo, kiu okazis la 31-an de Oktobro antaŭtagmeze en la studenta societo Soli Deo Gloria. P. Balkányi salutis en nomo de IEL kaj KELI. *L Farkas* detale konigis la evangelian rolon de Esperanto. Universitata prof. d-ro *Stefano Nyireö,* kiu fariĝis nova gvidanto de la hungara KELI-movado, pritraktis la sekvontajn labormetodojn.

Dum kunsido de HES oni ĝoje akceptis la invitleteron de redaktisto de Internacia Kulturo, ke ankaŭ hungaroj partoprenu en tiu ĉi bela revuo. *P. B.*

VIZITU AMASE LA BERNAN KONGRESON

La Loka Kongresa Komitato fiksis diversajn aranĝojn de la restado kaj la nutrado kune por la tuta tempo de la 26-a de Julio ĝis la 2-a de Aŭgusto. La aranĝoj konsistas el: ĉambro, matenmanĝo, tagmanĝo, vespermanĝo kaj trinkmono kaj ĉe la hoteloj ankaŭ transporto de la pakaĵoj.

A. Hotelĉambroj:

Kategorio I. Luksa klaso por 8 tagoj. Prezo — 205 sv. fr.
Kategorio II. Komforta klaso por 8 tagoj. Prezo — 155 sv. fr.
Kategorio III. Modesta klaso por 8 tagoj. Prezo — 130 sv. fr.

B. Ĉambroj ĉe privatuloj:

Krom la hotelĉambroj, LLK disponos pri kelkaj cent ĉambroj ĉe privatuloj. Ankaŭ ĉi tie LLK estas devigata fiksi kolektivan prezon, kiu valoras por 8 tagoj. En tiu prezo estas enkalkulita: ĉambro, maten-, tag- kaj vespermanĝoj. Multaj tre bonaj bernaj restoracioj estos je la dispono laŭ deziro kaj elekto.

La prezo de tiu aranĝo estos 120 sv. fr.

C. Amas-restejo:

Je dispono de la kongresanoj estos plur-centoj da litoj en lernejoj kaj kazernoj. Rilate la nutradon troviĝas du solvoj:

Kategorio I. Restejo kiel skribite kun servado kaj nutrado en bona berna restoracio laŭ propra elekto (maten-, tag- kaj vespermanĝoj). Tuta prezo 110 sv. fr.

Kategorio II. La sama kiel supre rilate la restejon, sed pli modesta nutrado troviĝas en similaj restoracioj. Tuta prezo 85 sv. fr.

Ni devas atentigi, ke ne nur por la privataj ĉambroj, sed ankaŭ por la amas-restejo la baldaŭa mendo estas tre necesa kaj la samtempa pago de la tuta monsumo al iu banko por la konto de la 32-a Universala Kongreso de Esperanto 1947 en Berno per la Schweiz. Volksbank en Berno.

LKK povas garantii bonan restadon nur de kongresano kiu sekvos la instrukciojn. Ĝi petas vin, kiel eble plej frutempe decidi vin pri la aliĝo, ĉar en multaj landoj troviĝas deviz-malfacilaĵoj kaj pro tio klopodu havigi al vi tuj la necesajn deviz-permesojn, se tio estas necesa en via lando.

D. Tendkampo:

Ĉe Bern troviĝas bela kaj bona tendkampo, nur 2 km de la kongresejo en Eichholz. *Por eksterlanduloj ĝi estas tute senpaga.* Eble troviĝos kelkaj tendoj por tiuj, kiuj ne povus kunporti tendon. Luprezo 1 sv. fr. po nokto.

NOVA KUNBATALANTO

Kun sincera frata ĝojo ni renkontas la aperon de n-ro 1 de la bulteno de **Kroatia Esperanto-Ligo.** La unua numero impresas bonege: redaktata ekskluzive en bonstila Esperanto, kun mallongaj interesaj sciigoj pri aktualaĵoj okazintaj en- kaj eksterlande.

Ni ne dubas, ke tiuĉi bulteno evoluos en organon de la integra jugoslavia movado.

Ĉi sube ni citas parton de la ĉefartikolo, skribita de nia eminenta s-ano Lapenna:

Jam komenciĝis. Ĉie en la mondo malfermiĝas novaj kursoj. La malnovaj geesperantistoj rekolektiĝas en siaj societoj kaj grupoj. En la gazetoj de diversaj landoj aperas ĉiam pli da artikoloj pri la internacia lingvo. Ĝi denove gajnas siajn poziciojn en la radio kaj en aliaj aferoj de internacia vivo. Novaj verkoj publikiĝas. Grandiĝas de tago al tago la nombro de niaj gazetoj kaj revuoj. Ĉie sentiĝas dinamiko sur la kampo de internacia lingvo. La faŝistaj banditoj vere ne sukcesis ĝin detrui. El sub la ruinoj leviĝas iom post iom la kulturaj valoroj de l' homaro. Inter ili nia lingvo havas elstaran pozicion. Ĝia graveco fariĝas jam evidenta. Tio montriĝas dum internaciaj kongresoj kaj konferencoj. Tion scias la vojaĝanto tra fremdaj landoj. Tion sentas ĉiu klera homo. Tion hodiaŭ konfesas eĉ la personoj ĝis hieraŭ malamike rilatantaj al la internacia lingvo. La perspektivoj por Esperanto pliboniĝas!

En nia lando ni geesperantistoj ne postrestis. La fundamentoj de la movado estas restarigitaj. Nun oni devas plue konstruadi. Insiste kaj oferemel Krome: laŭ unueca plano!

La artikolo konkludas vokante:

Firme kunligitaj, serene rigardante en la estontecon — antaŭen! Antaŭen por la internacia lingvo! Antaŭen por la internacia lingvo al plifirmigo de la kulturaj rilatoj inter ĉiuj vere demokrataj forto de la mondo.

ATENTIGO

La rakonto „Okuloj" de Ŝandor Gergely, kiun ni publikigis en unu el la pasintjaraj numeroj de nia gazeto, aperis en bulgara traduko en la plej granda bulgara ĉiutaga gazeto „Rabotniĉesko Delo".

Ni atentigas niajn legantojn, ke la rakontoj de Gergely estas tradukeblaj de Esperanto en nacian lingvon nur kun la permeso de la aŭtoro.

INTERNACIA KULTURO

• KULTURA REVUO DE BALKANLANDAJ ESPERANTO-ASOCIOJ •

A B O N O: por 16 n-roj — 500 L E V O J

Redakta komitato: Ĉefredaktoro: ASSEN GRIGOROV

BULGARIO: Nikola Aleksiev, prof. Petr. Dinekov, prof. d-ro Stojan Ĝuĝev, Simeon Hesapĉiev, Vitali Julzari, Ivan Sarafov.

JUGOSLAVIO: Marko Demetroviĉ, Joje Kozlevĉar, d-ro Ivo Lapena

RUMANIO: Jon Bunesku, Petre Firu, St. Freamat, K. Pellman Josif Petrin, inĝ. E. Rodan, Simeon Zal.

Adreso: str. „G R A F I G N A T I E V" 2, Sofia — BULGARIO

Redaktora Leterkesto

AL UNU AŬSTRA SAMIDEANO

Ni ne presigos vian interesan priskribon pri la Standardo de la Libereco. Ni ne ĝin presigos nur pro la suspekto, ke vi ĝin sendis por presigo samtempe al kelkaj gazetoj.

Plurfoje samideanoj sendas artikolojn, sciigojn, ja eĉ literaturaĵojn — poemojn, prozaĵojn ktp. *samtempe al pli ol unu redakcio,* por tiel diri cirkulermaniere, kun la evidenta deziro vidi siajn verkojn presitaj en kelkaj gazetoj samtempe. Verŝajne ili timas, ke iu esperantisto povus hazarde ne legi ilian kreaĵon!

Sed, se en pluraj gazetoj aperus la samaj materialoj, estus neniu senco eldoni samtempe kelkajn periodaĵojn. Ili proponus al la legantaro pli malpli la saman enhavon. Ĝi estus malŝparo de fortoj, mono, papero, tempo.

Nature, escepton faras la informoj de ĝenerala intereso: sciigoj pri okazonta kongreso, informo pri radioprogramo, pli grava evento okazinta en la movado.

Do, kara samideano, ni atendos vian certigon, ke vi ne sendis la materialon al alia frata gazeto, kaj tiam ni volonte presigos ĝin. *Okulvitro*

Kroniko

La redakcio de „Internacia Kulturo" kore gratulas al ĉiuj abonantoj kaj legantoj la Novjaron kaj al la kristanaj samideanoj — ankaŭ la festotagon de la Kristnasko.

Ĝi bondeziras sanon, fortojn fizikajn kaj moralajn kaj pluajn sukcesojn sur la kampo de internacia korespondado kaj kunlaborado, kiu grave akcelos la firmigon de la demokrata solidareco interpopola kaj la konstruadon de la paco internacia.

Realiĝu al IEL por la jaro 1947, pagante la membro- kaj abonkotizon de **700** levoj. Ĉiu membro-abonanto ricevos: a) membrokarton kaj servokuponaron; b) jarlibron; c) 12 n-rojn de la gazeto, kies formato ek de Januaro estos pligrandigata al 25 x 18·5 cm.

Abonkotizon akceptas *Bulgara Esperanto-Asocio,* Sofio, Gr. Ignatiev 2. Monon sendu per poŝtĉeka konto 1133.

Literatura Mondo, la fama literatura gazeto, denove aperos ek de Februaro 1947, sub la ĉefredaktoreco de *Kalomano Kalocsay,* eminenta hungara samideano. Formato 29 x 20·5 cm. Amplekso 16 paĝoj po monate.

Provizore la revuo aperos en ĉiu dua monato en ***duobla amplekso.*** Jara abono kostas 2·50 USA-dolarojn aŭ egalvaloron en landa mono. Bulgaraj samideanoj abonu, pagante **700** levojn al *Bulgara Esperanto-Asocio,* str. Graf Ignatiev 2, Sofio.

Laŭ sciigo de „Bulteno de Kroatia Esperanto-Ligo", ***Internacia Virina Ligo*** akceptis rezolucion, laŭ kiu ĝi sugestas, ke Esperanto estu enkondukita en ĉiujn lernejojn de la membroj de UNO (Organizacio de la Unuigitaj Nacioj) kiel egalranga lernobjekto.

La Esperanto-Ligo en Ĉunkino (Ĉinlando) organizis korespondajn kursojn de Esperanto dum la militjaroj. Partoprenis pli ol 2.000 personoj.

Nia agema samideano Georgi Dimov, el Varna, fariĝis profesora asistanto ĉe la loka universitato. La redakcio de „Internacia Kulturo" gratulas!

IEL ne plu akceptas membro-abonantojn por la dua semestro 1946, ĉar la antaŭvidita nombro estis superita kaj la tuta kvanto de „Esperanto Internacia", organo de IEL, elĉerpiĝis.

La Gvidkomitato de la Asocio de bulgaraj Fervojistoj kaj Maristoj okazigis specialan konferencon pri starigo de fakoj por internaciaj rilatoj. Post raporto de s-ano ***Assen Grigorov,*** membro de CK de Bulgara Esperanto-Asocio, oni akceptis Esperanton kiel oficialan lingvon ĉe la internacia korespondado de fervojistaj sindikatoj. Kiel organizanto estis nomita s-ano ***Petro Lilkov.***

Ankaŭ en la Poŝtista Sindikato en Sofio okazis konferenco de Samideanoj. Partoprenis 14 reprezentantoj de la diversaj fakoj. Raportis s-ano ***As. Grigorov,*** post kio estis fondita Poŝtista Esperanto-Sekcio, kun sekretario s-ano ***Simeon Prisadaŝki.***